Planen för småbarnspedagogik

Lojo stad

1.8.2017

Föreskrift 39/011/2016

Innehåll

1. Grunderna för planen för småbarnspedagogik och de lokala planerna för småbarnspedagogik 4
1.1 Grunderna för planen för småbarnspedagogik och deras bindande verkan 4
1.2 Den lokala planen för småbarnspedagogik 5
1.3 Barnets plan för småbarnspedagogik 8
1.4 Frågor som avgörs på lokal nivå 10
2. Småbarnspedagogikens uppdrag och allmänna mål 11
2.1 Förpliktelser som styr småbarnspedagogiken 11
2.2 Verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken 14
2.3 Småbarnspedagogiken som en del av barnets växande och lärande 16
2.4 Värdegrunden 18
2.5 Synen på lärande 19
2.6 Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård 20
2.7 Mångsidig kompetens 21
Förmåga att tänka och lära sig 22
Kulturell och kommunikativ kompetens 22
Vardagskompetens 23
Multilitteracitet och digital kompetens 23
Förmåga att delta och påverka 24
2.8 Frågor som avgörs på lokal nivå 25
3. Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken 26
3.1 Riktlinjer för att utveckla verksamhetskulturen 26
En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen 27
En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation 27
Delaktighet, likabehandling och jämställdhet 28
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet 28
Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil 29
3.2 Lärmiljöer inom småbarnspedagogiken 31
3.3 Samarbete inom småbarnspedagogiken 33
Samarbete med vårdnadshavarna 33
Mångprofessionellt samarbete 34
3.4 Frågor som avgörs på lokal nivå 35
4. Planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken 36
4.1 Referensram för den pedagogiska verksamheten 36

4.2 Pedagogisk dokumentation ... 37
4.3 Mångsidiga arbetssätt ... 38
4.4 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande ... 39
4.5 Lärområden ... 41
Språkens rika värld ... 41
Mina många uttrycksformer ... 43
Jag och vår gemenskap ... 44
Jag utforskar min omgivning ... 45
Jag växer, rör på mig och utvecklas ... 47
4.6 Preciseringar gällande språk och kultur ... 49
Småbarnspedagogik på två språk ... 50
4.7 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 52
5. Stöd för barnets utveckling och lärande ... 54
5.1 Principerna för stöd ... 54
5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd ... 55
5.3 Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken ... 57
5.4. Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd ... 60
5.5 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 61
6. Småbarnspedagogik som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning ... 62
6.1 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 62
7. Utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken ... 63
7.1 Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten ... 63
7.2 Frågor som avgörs på lokal nivå ... 64

1. Grunderna för planen för småbarnspedagogik och de lokala planerna för småbarnspedagogik

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en nationell föreskrift som utfärdats av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om småbarnspedagogik[1]. De lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik ska utarbetas och småbarnspedagogiken ska genomföras i enlighet med denna föreskrift. Beredningen av grunderna för planen för småbarnspedagogik styrs framför allt av lagen om småbarnspedagogik, som föreskriver om barnets rätt till småbarnspedagogik och om målen för småbarnspedagogiken. Förskoleundervisningen, som regleras av lagen om grundläggande utbildning[2], är en del av småbarnspedagogiken. Förskoleundervisningen styrs av föreskriften om grunderna för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen har utfärdat.

Småbarnspedagogiken är en del av det finländska utbildningssystemet och ett viktigt skede i barnets växande och lärande. Vårdnadshavarna bär det primära ansvaret för sina barns fostran. Småbarnspedagogiken stödjer och kompletterar hemmens fostrande uppdrag och bidrar till barnens välbefinnande. Avsikten med den nationella styrningen av småbarnspedagogiken är att skapa likvärdiga förutsättningar för en helhetsmässig uppväxt, utveckling och lärande för de barn som deltar i småbarnspedagogiken.

Utgångspunkten för revideringen av grunderna för planen för småbarnspedagogik har varit förändringar i barnens uppväxtmiljö och i verksamhetsmiljön inom småbarnspedagogiken. Grunderna har beretts i samarbete med olika intressentgrupper och utgående från de senaste resultaten av forskning och utvecklingsarbete.

Planen för småbarnspedagogik är en helhet som omfattar tre nivåer. Den består av de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik, de lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik.

1.1 Grunderna för planen för småbarnspedagogik och deras bindande verkan

Grunderna för planen för småbarnspedagogik har som uppdrag att stödja och styra hur småbarnspedagogiken ordnas, genomförs och utvecklas. Grunderna för planen för småbarnspedagogik ska bidra till att verksamheten håller hög kvalitet och genomförs på lika grunder i hela landet. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård, i vilken i synnerhet pedagogiken betonas[3].

I grunderna för planen för småbarnspedagogik definieras småbarnspedagogikens centrala mål och innehåll, samarbetet mellan anordnaren av småbarnspedagogik och barnens vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets plan för småbarnspedagogik[4].

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en föreskrift som är juridiskt bindande för anordnarna av småbarnspedagogik. Grunderna för planen för småbarnspedagogik innehåller förutom föreskrifter även text som belyser grunderna. I slutet av varje kapitel finns en förteckning över sådant som avgörs på lokal nivå och

[1] Lag om småbarnspedagogik (36/1973)
[2] Lag om grundläggande utbildning (628/1998), 26 a § (1040/2014)
[3] Lag om småbarnspedagogik 1 § (580/2015)
[4] Lag om småbarnspedagogik 9 § (580/2015)

som styr hur den lokala planen för småbarnspedagogik utarbetas och hur den småbarnspedagogiska verksamheten genomförs. I grunderna för planen för småbarnspedagogik finns också hänvisningar till lagstiftningen. Avsikten med hänvisningarna är att förtydliga sambandet mellan grunderna och lagstiftningen.

I detta styrdokument används begreppet anordnaren av småbarnspedagogik i betydelsen kommun, samkommun eller någon annan serviceproducent (offentlig eller privat)[5]. Vårdnadshavare används i betydelsen barnets förälder eller annan vårdnadshavare. I det svenskspråkiga styrdokumentet används begreppen småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet synonymt.

1.2 Den lokala planen för småbarnspedagogik

Anordnarna av småbarnspedagogik ska utarbeta lokala planer för småbarnspedagogik utgående från de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik. Skyldigheten att utarbeta en plan för småbarnspedagogik gäller också övrig småbarnspedagogik som kommunen köper och privat daghemsverksamhet eller privat familjedagvård som övervakas av kommunen[6]. De lokala planerna för småbarnspedagogik är bindande och de ska utvärderas och utvecklas. Den lokala planen för småbarnspedagogik kan utarbetas så att den gäller alla verksamhetsformer (daghem, familjedagvård och övrig småbarnspedagogik) eller skilt för varje verksamhetsform. Flera anordnare av småbarnspedagogik kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla planen för småbarnspedagogik gemensamt.

Planen för småbarnspedagogik ska utarbetas så att den preciserar, styr och stödjer anordnandet av småbarnspedagogiken på lokal nivå. Då planen för småbarnspedagogik görs upp ska man beakta lokala särdrag, eventuella pedagogiska prioriteringar, barnens behov samt resultat av utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller småbarnspedagogiken. De lokala planerna kan precisera de nationella grunderna, men de kan inte utesluta mål eller innehåll som förutsätts i lagen, förordningen eller i grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Planen för småbarnspedagogik ska utarbetas med hänsyn till övriga planer som utarbetas på lokal nivå, bland annat:

- planer och beslut som gäller småbarnspedagogik, barn och familjer
- förskoleundervisningens läroplan
- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- eventuell läroplan för den undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen[7]
- integrationsplan[8].

[5] Lag om småbarnspedagogik 1 §
[6] Lag om småbarnspedagogik 15–26 § (909/2012)
[7] Barnskyddslag (417/2007), 12 § (1292/2013)
[8] Lag om främjande av integration 15 § (1386/2010)

Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att personalen inom småbarnspedagogiken, vårdnadshavarna och barnen ges möjlighet att vara med och utarbeta och utveckla den lokala planen för småbarnspedagogik[9].

Den lokala planen för småbarnspedagogik ska utarbetas i samarbete med de lokala myndigheterna som sköter uppgifter inom undervisningen och social- och hälsovården. För att säkra kontinuiteten och barnets växande och lärande som en helhet deltar representanter för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen i att utarbeta och utveckla planen för småbarnspedagogik. Anordnaren av småbarnspedagogik ska godkänna planen för småbarnspedagogik separat för småbarnspedagogik på svenska, finska, samiska och vid behov för småbarnspedagogik på något annat språk[10].

Anordnaren av småbarnspedagogik ska utvärdera den småbarnspedagogiska verksamheten och delta i utomstående utvärdering av verksamheten[11]. Utvärderingen behandlas närmare i kapitel 7.

I LOJO

I Lojo är det en styrgrupp som ansvarat för upprättandet av planen för småbarnspedagogik. Gruppens medlemmar består av daghemsföreståndare, barnträdgårdslärare, specialdagvårdskoordinator, chefen för rådgivningshälsovårdarna, rektorn inom den grundläggande utbildningen och servicechefen med ansvar för småbarnspedagogik. På basis av grunderna för planen för småbarnspedagogik har man ordnat tematiska möten för småbarnspedagogiken och inbjudna partner från den grundläggande utbildningen och social- och hälsovården. Genom mentorskap inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen har man sett till att hela personalen deltagit och att olika verksamhetsformer beaktats i upprättandet av planen för småbarnspedagogik. Vårdnadshavarna deltog i egenskap av inbjudna partner samt på möten som staden och enheterna ordnat om planen för småbarnspedagogik. Vid varje enhet har man sett till att barnen deltagit i arbetet. Vid upprättande av den lokala planen har man utnyttjat kommentarer som tagits emot kontinuerligt och ämnesspecifika åsikter som uppstått i områdena. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik och tillhörande dokument utvecklas av blankettarbetsgruppen i samarbete med arbetsgruppen för grunden för småbarnspedagogiken.

Planen för småbarnspedagogik finns i elektronisk form på Peda.net. Planen är ett dokument som uppdateras och kompletteras. Efter den riksomfattande grundtexten har man i Lojo skrivit ner gemensamt överenskomna arbetssätt och prioriteringar samt lokala bästa praxis som ska följas.

Planen för småbarnspedagogiken upprättas på finska och svenska som en fortsättning till förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt gällande för alla verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken. Den förpliktar alla enheter inom småbarnspedagogiken. Planen preciseras vid varje enhet till en verksamhetsplan och vidare till gruppens plan för småbarnspedagogik under verksamhetsåret. Personalen tar i beaktande målen för den pedagogiska verksamheten som anges i barnets plan för småbarnspedagogik samt skapar en fortsättning till förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Enheterna bedömer genomförandet av planen för småbarnspedagogik i samband med bedömningen av verksamhetsplanen med hjälp av deltagande av barnen och vårdnadshavarna. Uppföljningen och bedömningen av planen för småbarnspedagogiken fogas till undervisningens utvärderingssystem.

På hösten 2016 presenterades med hjälp av en Webropol-enkät för vårdnadshavarna frågor om småbarnspedagogik som stöd för arbetet med grunderna. De frågor som föräldrarna ansåg vara viktigast

[9] Lag om småbarnspedagogik 7 b § (580/2015)
[10] Lag om småbarnspedagogik 11 § 2 mom. (875/1981)
[11] Lag om småbarnspedagogik 9 b § (580/2015)

var friluftsliv och exkursioner i närmiljön, inlärning via upplevelser och lek samt mångsidig verksamhet som stödjer växande och lärande. Därtill genomförde enheterna inom småbarnspedagogik olika enkäter för vårdnadshavarna, vilka lyfte fram vikten av sociala färdigheter.

Lojo deltar i Unicefs program Barnvänlig kommun samt i det riksomfattande programmet för utveckling av barn- och familjetjänster. Av dessa prioriteras inom småbarnspedagogiken genomförande av barnets rättigheter, barnens och familjernas delaktighet samt förebyggande, sektorsövergripande samarbete vid familjecentraler. Enheterna inom småbarnspedagogiken i Lojo deltar även aktivt i Valos (Finlands Idrott rf) program Ilo kasvaa liikkuen. Inom småbarnspedagogiken ställs motion i centrum även via samarbetet med Lohjan liikuntakeskus och Kisakallion urheiluopisto. Andra eventuella prioriteringar lyfts fram i enheternas verksamhetsplaner.

Dokument som kompletterar planen för småbarnspedagogik i Lojo är

- stadens strategi
- utvecklingsprogrammet för växande och undervisning
- läroplanerna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen
- välfärdsplanen för barn och unga enligt barnskyddslagen
- planen för förebyggande av mobbning och ingripande vid mobbning vid enheten
- jämlikhetsplanen
- kulturstigen
- digitala agendan
- samarbetsplanen mellan biblioteket och småbarnspedagogiken
- säkerhetsplanen
- miljöprogrammet.

Dessutom bereds

- en bedömningsplan för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen
- handboken Oppimisen, kasvun ja kehityksen tuki varhaiskasvatuksessa
- en integrationsplan.

Den pedagogiska kompetensen enligt planen för småbarnspedagogik hos personalen inom småbarnspedagogik har ökats genom ett av Utbildningsstyrelsen finansierat utbildningsprojekt (Vaikuttavan varhaiskasvatuksen askelmerkit – varhaiskasvatuksen pedagogisen toimintakulttuurin kehittäminen oppivaksi ja osallistavaksi yhteisöksi Länsi-Uudenmaan kunnissa) som genomförts i samarbete mellan kommunerna i Västra Nyland. Staden ordnar själv utbildning och delar med sig av sin kompetens och bjuder in utomstående sakkunniga för att föreläsa i Lojo. Man deltar även i utbildningar utanför staden och man strävar efter att skaffa projektfinansiering för att utveckla verksamheten.

För genomförandet av innehållet i grunderna för planen för småbarnspedagogik ansvarar servicechefen för basservice för barn under skolåldern och deras familjer. Vid serviceenheterna leds verksamhetens kvalitet av daghemsföreståndarna och cheferna inom familjedagvården. Varje anställd inom småbarnspedagogik bär personligt ansvar och är skyldig att följa lagen och förordningarna. Personalen ser genom sin egen verksamhet till att grunderna för småbarnspedagogiken och lagen om småbarnspedagogik efterlevs. Genomförandet av målen bedöms årligen på kommun-, enhets- och teamnivå.

1.3 Barnets plan för småbarnspedagogik

Ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet har enligt lagen om småbarnspedagogik rätt till systematisk och målinriktad fostran, undervisning och vård. För att uppfylla detta ska en plan för småbarnspedagogik utarbetas för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård[12]. Barnets plan för småbarnspedagogik ska utgå från barnets behov och barnets bästa. De mål som anges i planen ska gälla den pedagogiska verksamheten. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavaren utarbeta barnets plan för småbarnspedagogik då barnet börjar på daghem eller i familjedagvård. Barnets åsikt och önskemål ska klarläggas och beaktas i planen. Personalen har ansvar för att hitta lämpliga sätt att klarlägga barnets perspektiv. De mål som beskrivs i barnens planer för småbarnspedagogik ska beaktas då verksamheten i barngruppen planeras och lärmiljöerna utvecklas.

Vid daghemmen ansvarar en person som har behörighet som barnträdgårdslärare för att planen för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas[13]. Barnträdgårdslärarens sakkunskap ska anlitas då en plan utarbetas för ett barn i familjedagvård[14]. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen.

Barnets plan för småbarnspedagogik är det dokument där de mål och åtgärder som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska anges. I planen ska barnets kunnande, styrkor, intresseområden och individuella behov beskrivas. Det är viktigt att vårdnadshavarens och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och lärande samt förmåga att fungera i grupp överensstämmer med det som anges i barnets plan för småbarnspedagogik. Pedagogisk dokumentation (kapitel 4.2) ska användas då planen utarbetas. Planen ska också beakta barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund.

I barnets plan för småbarnspedagogik ska man ange barnets eventuella stöd för utveckling och lärande och hur stödet ska genomföras[15] (kapitel 5.4). Om barnet har en långvarig sjukdom som kräver läkemedelsbehandling på daghemmet eller i familjedagvården ska man som en del av barnets plan för småbarnspedagogik göra upp en plan för läkemedelsbehandling[16].

Genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik ska utvärderas och planen ska ses över minst en gång om året. Planen ska dock granskas alltid då barnets behov kräver det.[17] Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor som gäller barnet eller från barnets vårdnadshavare[18]. Då barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts.

I barnets plan för småbarnspedagogik ska följande anges:

---

[12] Lag om småbarnspedagogik 7 a § (580/2015)
[13] Lag om småbarnspedagogik 7 a § och Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 7 a §, s. 18
[14] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 7 a §, s. 18
[15] Lag om småbarnspedagogik 7 a §
[16] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 7 a §, s. 18
[17] Lag om småbarnspedagogik 7 a §
[18] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 7 a §, s. 19

- barnets styrkor när det gäller utveckling och lärande samt barnets intressen
- mål som stödjer barnets utveckling, lärande och välbefinnande, de åtgärder som behövs för att uppnå målen och en utvärdering av hur målen uppnåtts
- barnets eventuella behov av stöd (kapitel 5)
- en eventuell plan för läkemedelsbehandling
- barnens, personalens och vårdnadshavarnas gemensamma överenskommelser
- andra eventuella sakkunniga som varit med och utarbetat planen
- när planen har utarbetats, granskats och när den granskas nästa gång.

I LOJO

Barnets plan för småbarnspedagogik upprättas i samarbete med barnets vårdnadshavare och barnet för varje barn som omfattas av småbarnspedagogiken. I planen för småbarnspedagogik antecknas barnets styrkor och intressen. Barnets växande och lärande stöds genom att ge barnet en miljö för aktiviteter och lärande, där hen kan undersöka och prova saker samt leka och röra på sig. För varje barn antecknas vilka pedagogiska lösningar som stödjer hens växande, lärande och utveckling. Det stöd som barnet behöver bedöms på ett mångprofessionellt sätt och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik i tre etapper (se kapitel 5).

Vid daghemmen är det barnträdgårdsläraren, specialbarnträdgårdsläraren eller daghemsföreståndaren som ansvarar för upprättandet och kvaliteten av barnets plan för småbarnspedagogik. Personalen i barnets grupp diskuterar barnets individuella växande och utveckling samt kommer överens om de pedagogiska arbetssätten och lösningarna, med vilka barnets växande stöds. Saker angående barnet antecknas i planen för småbarnspedagogik med beaktande av gruppens och vårdnadshavarnas synpunkter.

Inom familjedagvården är det chefen som ansvarar för upprättandet av planen för småbarnspedagogik. Om barnen inom familjedagvården är i familjedagvårdens reservvård kan den pedagogiska kompetens som barnträdgårdsläraren för reservvårdgruppen besitter utnyttjas vid upprättande av barnets plan för småbarnspedagogik. Familjedagvårdaren registrerar barnens planer för småbarnspedagogik och håller samtal med vårdnadshavarna.

Vid upprättande av barnets plan för småbarnspedagogik utnyttjas anvisningarna Aloituksen askeleet samt fortlöpande observation och dokumentation. De 3–6-årsblanketter som ifylls tillsammans med rådgivningen kompletterar barnets plan för småbarnspedagogik.

Barnets plan för småbarnspedagogik är en tät helhet i form av en blankett som följer målen och skyldigheterna som avses i de riksomfattande grunderna. Blanketten överförs i ett senare skede även i elektronisk form.

Barnets plan för småbarnspedagogik är ett dokument vars original förvaras vid enheten för småbarnspedagogik i enlighet med kommunens arkivbildningsplan.

1.4 Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala planen för småbarnspedagogik och barnets plan för småbarnspedagogik ska utarbetas på det sätt som anordnaren av småbarnspedagogik bestämmer i enlighet med lagen om småbarnspedagogik och i enlighet med de mål och riktlinjer som beskrivs i detta kapitel och i dessa grunder. I grunderna för planen för småbarnspedagogik anges i slutet av varje huvudkapitel vilka frågor som ska avgöras och beskrivas i den lokala planen för småbarnspedagogik.

Den lokala planen för småbarnspedagogik kan godkännas antingen för hela kommunen, per enhet, grupp eller verksamhetsform eller delvis för hela kommunen och delvis per enhet, grupp och verksamhetsform. Då anordnaren är någon annan serviceproducent kan planen godkännas på samma grunder som ovan eller gemensamt för hela verksamheten.[19]

Då den lokala planen för småbarnspedagogik görs upp ska anordnaren av småbarnspedagogik besluta och beskriva

- på vilka språk planen för småbarnspedagogik utarbetas och godkänns
- om den lokala planen helt eller delvis utarbetas per anordnare, enhet, grupp, verksamhetsform eller som regionala planer
- hur strukturen i planen för småbarnspedagogik ser ut, i vilken ordning frågor behandlas och hur planen publiceras
- på vilket sätt personalen inom småbarnspedagogiken, barnen och vårdnadshavarna är med och utarbetar, utvärderar och utvecklar planen för småbarnspedagogik[20]
- på vilket sätt man samarbetar med sakkunniga inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och social- och hälsovården samt andra eventuella samarbetspartner
- på vilket sätt lokala särdrag, olika sätt att ordna småbarnspedagogisk verksamhet, utvecklingsmål och andra lokala planer som gäller barnen beaktas då planen för småbarnspedagogik görs upp
- hur planen för småbarnspedagogik utarbetas, genomförs och utvärderas samt utvecklas
- strukturen för barnets plan för småbarnspedagogik och riktlinjer för hur den ska utarbetas och utvärderas.

I den lokala planen för småbarnspedagogik kan man använda text från grunderna för planen för småbarnspedagogik.

[19] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 9 a §, s. 21
[20] Lag om småbarnspedagogik 7 b §

2. Småbarnspedagogikens uppdrag och allmänna mål

Den småbarnspedagogiska verksamheten är en samhällsservice som har många uppdrag. Småbarnspedagogikens uppdrag är att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens helhetsmässiga uppväxt, utveckling och lärande. De småbarnspedagogiska tjänsterna ska främja jämlikhet och likabehandling mellan barnen och förebygga marginalisering. De kunskaper och färdigheter som barnen tillägnar sig i den småbarnspedagogiska verksamheten stärker deras delaktighet och aktiva deltagande i samhället. Småbarnspedagogiken stödjer också vårdnadshavarna i det fostrande arbetet och möjliggör att de kan delta i arbetslivet eller studier.

2.1 Förpliktelser som styr småbarnspedagogiken

Kommunen är skyldig att ordna småbarnspedagogik i den omfattning och i sådan form som behovet i kommunen förutsätter. Enligt lagen om småbarnspedagogik kan småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik.[21] Barnets rätt till småbarnspedagogik gäller enligt lagen den verksamhet som ges på daghem eller i familjedagvård. Vårdnadshavaren beslutar om barnets deltagande i småbarnspedagogiken. Barn som deltar i förskoleundervisningen ska ha möjlighet att delta i småbarnspedagogisk verksamhet på det sätt som lagen föreskriver[22].

En kommun eller samkommun kan antingen själv anordna småbarnspedagogik eller köpa småbarnspedagogiska tjänster av en offentlig eller privat serviceproducent. Om tjänsterna köps av offentliga eller privata serviceproducenter, måste kommunen eller samkommunen försäkra sig om att tjänsterna uppfyller den kvalitet som förutsätts av motsvarande kommunal verksamhet. Anordnaren av småbarnspedagogik ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de författningar som gäller småbarnspedagogik och enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik[23]. Ett kommunalt organ eller en tjänsteinnehavare som organet utsett, Regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ansvarar för handledningen, rådgivningen och tillsynen av privata serviceproducenter[24].

Kommunen ska se till att småbarnspedagogiken anordnas på barnets modersmål, då det är svenska, finska eller samiska[25]. För ett barn som använder teckenspråk kan småbarnspedagogik ges på teckenspråk[26]. Kommunen ska i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogiken ha tillgång till tjänster av en specialbarnträdgårdslärare[27].

Förpliktelserna som styr småbarnspedagogiken bygger på Finlands grundlag, lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård[28] samt på grunderna för planen för småbarnspedagogik. Den småbarnspedagogiska verksamheten regleras också i tillämpliga delar av föreskrifter om socialvård[29],

[21] Lag om småbarnspedagogik 11 § 1 mom. (580/2015)
[22] Lag om småbarnspedagogik 11 b § (1290/1999)
[23] Lag om småbarnspedagogik 10 § (909/2012)
[24] Lag om privat socialservice 3 § (922/2011) och lag om småbarnspedagogik 1 och 10 §
[25] Lag om småbarnspedagogik 11 § 2 mom.
[26] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 6 punkten (580/2015)
[27] Lag om småbarnspedagogik 4 a § 2 mom. (909/2012)
[28] Förordning om barndagvård (239/1973)
[29] Socialvårdslag (1301/2014) och lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)

förvaltningslagen[30] och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet[31]. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person[32]. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då småbarnspedagogiken ordnas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen[33], lagen om jämställdhet[34], Europakonventionen[35], FN:s konvention om barnets rättigheter[36], FN:s konvention om handikappades rättigheter[37], FN:s deklaration om urfolkens rättigheter[38] och FN:s globala mål för hållbar utveckling[39]. Småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt principen om inkludering. Alla barn ska, oberoende av till exempel behov av stöd, handikapp eller kulturell bakgrund, ha möjlighet att delta i den gemensamma småbarnspedagogiska verksamheten.

De nationella målen för småbarnspedagogiken fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målen styr hur grunderna för planen för småbarnspedagogik, den lokala planen för småbarnspedagogik och barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas, genomförs och utvärderas.

Enligt lagen om småbarnspedagogik[40] är syftet med småbarnspedagogiken att

1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
2) stödja barnets förutsättningar för inlärning och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,
4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inlärning och är hälsosam och trygg,
5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,
6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,
7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,
8) utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,

[30] Förvaltningslag (434/2003)
[31] Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)
[32] Finlands grundlag 6 § 2 mom. och 19 § (731/1999)
[33] Diskrimineringslag (1325/2014)
[34] Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) och ändringen av den (1329/2014)
[35] Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna 1990
[36] FN:s konvention om barnets rättigheter 1989
[37] FN:s konvention om handikappades rättigheter 2007
[38] FN:s deklaration om urfolkens rättigheter 2007
[39] Globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030. FN:s toppmöte 2015
[40] Lag om småbarnspedagogik 2 a §

9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,
10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

Anordnaren av småbarnspedagogik är skyldig att informera vårdnadshavarna om målen och verksamheten inom de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik. Vårdnadshavaren ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av den småbarnspedagogiska verksamheten som barnet deltar i. Vårdnadshavarna ska också regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken på lokal nivå och vid enheten i fråga.

Barnens deltagande i småbarnspedagogiken varierar beroende på familjernas val, barnens lagstadgade rätt till småbarnspedagogik och enligt anordnarens beslut. Detta ska beaktas då de lokala planerna görs upp.[41]

Lärmiljön inom småbarnspedagogiken ska vara utvecklande och främja lärandet samt vara hälsosam och trygg med hänsyn till barnets ålder och utveckling. Lokalerna och redskapen ska vara ändamålsenliga och tillgängliga[42]. Barn på daghem och i familjedagvård ska serveras fullvärdiga måltider. Måltiderna ska vara ändamålsenligt ordnade och handledda.[43] Småbarnspedagogiken ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Småbarnspedagogiken får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Inom småbarnspedagogiken ska bestämmelserna om personalens behörighetsvillkor iakttas[44]. Vid anordnandet av småbarnspedagogik ska man dessutom beakta bestämmelserna om arbetarskydd och säkerhet samt om användning av personuppgifter och bestämmelserna om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn[45]. Inom småbarnspedagogiken ska man förebygga mobbning och ingripa vid mobbning[46]. Säkerheten ska systematiskt förbättras och regelbundet utvärderas. Kommunen ska vid anordnandet av småbarnspedagogik samarbeta med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, socialvård, barnskydd, rådgivningsverksamhet och övrig hälsovård samt med andra nödvändiga aktörer.[47] Personalen inom småbarnspedagogiken omfattas också av bestämmelserna om att styra personer till att söka socialservice och att göra en barnskyddsanmälan[48].

I LOJO

I Lojo är småbarnspedagogiken underställd verksamhetsområdet Välfärd och genomförs inom serviceområdet för barn, unga och familjer vid enheten för basservice för barn under skolåldern och deras

---

[41] Lag om småbarnspedagogik 11, 11 a och 11 b § (108/2016) och Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om småbarnspedagogik och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (RP 80/2015 rd), motivering till 11 a och 11 b §, s. 37–45
[42] Lag om småbarnspedagogik 6 § (580/2015)
[43] Lag om småbarnspedagogik 2 b § (580/2015)
[44] Lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården 7–8, 10, 15–16 § (272/2005) och lag om yrkesutbildade personer inom socialvården 3 och 8 § (817/2015)
[45] Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002)
[46] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 6 §, s. 17
[47] Lag om småbarnspedagogik 11 e § (580/2015)
[48] Socialvårdslag 35 § och Barnskyddslag 25 och 25 a § (88/2010 och 1302/2014)

familjer. Småbarnspedagogiken i Lojo har delats in i sex områdesteam enligt område. Områdesgränserna följer gränserna för högstadieskoleområdena enligt Anttilan koulu, Harjun koulu, Järnefeltin koulu, Mäntynummen yhtenäiskoulu, Nummen yhtenäiskoulu och svenskspråkiga Källhagens skola. Områdena samarbetar med såväl andra enheter inom småbarnspedagogiken som den grundläggande utbildningen, hälso- och sjukvården, socialvården, ungdomsväsendet och andra aktörer ***liksom även tredje sektorn och utvecklar verksamheten i området****. Småbarnspedagogikens kärnuppgift är att öka barnens och familjernas välfärd genom att tillhandahålla högklassiga och mångformiga tjänster inom småbarnspedagogik. I enlighet med Lojo stads mål är verksamheten inom småbarnspedagogiken även öppen, invånarorienterad och ekonomisk.*

Det svenskspråkiga skolområdet Källhagen ansvarar för hela den svenskspråkiga småbarnspedagogiken i Lojo. Småbarnspedagogik på svenska tillhandahålls i daghemmet Laban och daghemmet Petter samt i gruppfamiljedaghemmet Lilla My. Specialsmåbarnspedagogik ordnas vid behov i barnets närdaghem eller ett familjedaghem.

2.2 Verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogik ges på daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik, exempelvis i form av klubb- eller lekverksamhet[49]. Målen i lagen om småbarnspedagogik och i grunderna för planen för småbarnspedagogik styr alla verksamhetsformer av småbarnspedagogik. De olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik skiljer sig från varandra i fråga om lärmiljöer, resurser, personalens utbildning och behörighetsvillkor, personalstruktur, barngruppens storlek och relationstalet mellan barn och personal. Det är viktigt att vårdnadshavarna får tillräcklig information om alla verksamhetsformer med avseende på deras innehåll och särdrag. Tillsammans med vårdnadshavaren ska man diskutera vilken verksamhetsform och vilken omfattning som gynnar barnet och svarar mot barnets behov.[50] Rådgivning och handledning ska ges då familjen söker sig till de småbarnspedagogiska tjänsterna, men också när barnet redan omfattas av tjänsterna.[51]

Småbarnspedagogik som ges på daghem är den vanligaste formen av småbarnspedagogik. På daghemmen sker verksamheten i grupper. Barngrupperna kan bildas på olika sätt, till exempel utgående från barnens ålder, syskonrelationer eller behov av stöd. Grupperna ska vara pedagogiskt ändamålsenliga och bestämmelserna om personaldimensionering och gruppernas maximala storlek ska beaktas då grupperna bildas[52]. Av personalen i vård- och fostringsuppgifter på ett daghem ska åtminstone en tredjedel vara behöriga barnträdgårdslärare, den övriga personalen ska ha behörighet i enlighet med 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården[53]. Daghemmens mångprofessionella personal är en resurs för en kvalitativ småbarnspedagogik när allas kompetens, ansvarsområden, uppgifter

[49] Lag om småbarnspedagogik 1 §
[50] Lag om småbarnspedagogik 11 a § (108/2016), 11 b § (1290/1999) och 11 c § (909/2012), lag om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) och Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om småbarnspedagogik och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (RP 80/2015 rd), motivering till 11 a §, s. 22, 37–45
[51] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om småbarnspedagogik och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (RP 80/2015 rd), motivering till 11 a §, s. 44
[52] Lag om småbarnspedagogik 5 § (108/2016) och 5 a § (580/2015)
[53] Förordning om barndagvård 6 § (806/1992), 6 § 4 mom. (1282/2015)

och yrkesroller tas till vara på ett ändamålsenligt sätt. Lagen om småbarnspedagogik betonar vikten av pedagogik och barnträdgårdslärarens pedagogiska ansvar[54]. Barnträdgårdsläraren har det övergripande ansvaret för att planera verksamheten i barngruppen, för att genomföra verksamheten planenligt så att målen uppnås samt för att utvärdera och utveckla verksamheten. Barnträdgårdslärarna, barnskötarna och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken ska planera och genomföra verksamheten tillsammans.

Familjedagvård är småbarnspedagogisk verksamhet som genomförs i en liten grupp. Familjedagvården kan ordnas i familjedagvårdarens eller barnets hem eller som gruppfamiljedagvård. Då barngrupperna inom familjedagvården bildas ska man fästa uppmärksamhet vid att grupperna är ändamålsenliga. Familjedagvårdare som arbetar i ett hem ansvarar för verksamheten i sin grupp. Ledaren inom familjedagvården stödjer familjedagvårdarna när det gäller att planera och genomföra en målinriktad verksamhet.

Genomförandet av och tyngdpunkterna för övrig småbarnspedagogik varierar beroende på anordnarens beslut. Övrig småbarnspedagogik kan ordnas till exempel som lekparks- eller klubbverksamhet. Verksamheten ska vara handledd och målinriktad. Övrig småbarnspedagogik kan erbjuda till exempel utomhusvistelse, spontan lek, konstfostran och fostran till fysisk aktivitet. Därtill kan övrig småbarnspedagogik erbjuda vårdnadshavarna ledd samvaro tillsammans med barnen samt andra sociala kontakter.

I LOJO

Lojo stad ordnar småbarnspedagogik för cirka 2 000 barn. Utöver den kommunala småbarnspedagogiken verkar även privata daghem och privata familjedagvårdare i Lojo. Andelen av den privata småbarnspedagogiken av småbarnspedagogiken i hela staden är för närvarande (våren 2017) cirka 17 procent.

Som verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken erbjuds

- *daghemsvård*
- *förskoleundervisning*
- *svensk dagvård*
- *kvälls-, natt- och veckoslutsvård*
- *gruppfamiljedagvård*
- *familjedagvård*
- *specialsmåbarnspedagogik*
- *öppen daghemsverksamhet*
- *klubbverksamhet*
- *lekparksverksamhet.*

*I **daghemmen** är barnen i små grupper som bildas enligt bland annat barnens ålder, syskonrelationer, utvecklingsbehov och daghemmets storlek. Lagen om småbarnspedagogik fastställer utbildningskraven för personalen och antalet anställda i förhållande till antalet barn. Vid ett daghem arbetar barnskötare, barnträdgårdslärare, gruppassistenter och specialassistenter. Vid ett daghem arbetar även en*

[54] Lag om småbarnspedagogik 1 och 7 a §

specialbarnträdgårdslärare med vidgat arbetsområde, som även kan arbeta vid flera enheter.

***Familjedagvård** ordnas i vårdarens hem. En familjedagvårdare har högst fyra barn i heldagsvård och ett barn i förskoleålder i halvdagsvård. Familjedagvård är dagvård som sker i en liten grupp i hemliknande förhållanden. I gruppen får barnet individuell fostran och omsorg.*

*Med **skiftesvård** avses vård som ordnas på vardagsmorgnar och -kvällar, veckoslut eller dygnet runt. Typiskt för skiftesvård är att vårdtiderna för barnen varierar och infaller ofta på morgon, kväll och veckoslut. Detta ställer särskilda krav på hur en planmässig småbarnspedagogik ska genomföras. Man strävar efter att bygga upp en regelbunden dygnsrytm för barnet trots de varierande vårdtiderna.*

*I Lojo tillhandahålls **öppen småbarnspedagogik** i samband med klubbverksamheten i Lintulan päiväkoti, lekparksverksamheten vid Lekparken vid Postgatan och öppna daghem som barnen besöker tillsammans med vårdnadshavaren eller en annan vuxen. Det finns två öppna daghem och man strävar efter att utöka verksamheten. I ett öppet daghem arbetar en barnträdgårdslärare och en barnskötare. Vid öppen verksamhet får barnen ta del av intressanta aktiviteter och får kompisar och vårdnadshavarna kamratstöd.*

***Förskoleundervisningen** är en del av småbarnspedagogiken. Ordnandet och genomförandet av förskoleundervisningen regleras av lagarna och förordningarna om den grundläggande utbildningen, grunderna för förskoleundervisningens läroplan och stadens läroplan för förskoleundervisningen. I Lojo stads läroplan för förskoleundervisningen beskrivs närmare principerna för genomförande av förskoleundervisningen. Barn har rätt att delta gratis i förskoleundervisning året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen ordnas som en del av de småbarnspedagogiska tjänsterna i daghemmen eller i skolans lokaler. I Lojo finns en naturförskola i Perttilä.*

2.3 Småbarnspedagogiken som en del av barnets växande och lärande

Småbarnspedagogiken är en central service för barn och familjer, som de flesta barn tar del av innan läroplikten börjar. Barnet har med sig sina tidigare erfarenheter, där kommunikationen och den emotionella anknytningen mellan barnet och vårdnadshavaren är av central betydelse. Personalens uppgift är att skapa en förtroendefull relation till barnet. Samarbetet mellan personalen och vårdnadshavarna skapar kontinuitet och trygghet i barnens liv. Ett ömsesidigt, öppet och respektfullt bemötande är viktigt då målen för den småbarnspedagogiska verksamheten görs upp utgående från det enskilda barnet. För att familjernas och personalens fostrande arbete ska bilda en meningsfull helhet för barnet är det viktigt med ett regelbundet samarbete.

Utgångspunkten för en pedagogisk verksamhet är att personalen inser vilken betydelse barndomen har och att personalen har insikt i barns växande, utveckling och lärande. Lika viktigt är det att personalen känner varje enskilt barn och beaktar barnets individuella utveckling. En förutsättning för att känna varje barn är att relationerna mellan barnen och personalen är så varaktiga som möjligt[55].

[55] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 5 punkten

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, som är en del av småbarnspedagogiken, och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande. Att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen känner till utbildningssystemet och de centrala mål, särdrag och tillvägagångssätt som kännetecknar de olika stadierna inom systemet är utgångspunkten för en kvalitativ helhet. För att barnens välbefinnande, utveckling och lärande ska ske smidigt, ska även övergångarna planeras och utvärderas.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska skapa sådana samarbetsstrukturer och rutiner för informationsöverföring att övergångarna från hemmet till småbarnspedagogiken, inom småbarnspedagogiken, från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt. Vid övergångsskedena ska man samarbeta med vårdnadshavaren och ta hänsyn till barnets bästa. Vid överföringen av information kan man använda barnets plan för småbarnspedagogik och andra dokument som beskriver barnets utveckling och lärande och som har samlats in under den tid barnet har deltagit i den småbarnspedagogiska verksamheten. Vid överföringen av information ska gällande bestämmelser följas.[56]

I LOJO

I Lojo erbjuder verksamhetsområdet Välfärd en enhetlig lärstig från småbarnspedagogik till grundläggande utbildning. Organisationsstrukturen i Lojo stad stödjer uppbyggnaden av en enhetlig lärstig. Småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och gymnasiet hör till samma serviceområde för barn, unga och familjer. Frågor angående småbarnspedagogik och förskoleundervisning behandlas i nämnden för fostran och undervisning och från och med den 1 juni 2017 i nämnden för barn, unga och familjer. Stadens nya strategi styr arbetet mot en områdesmodell, där olika verksamhetsområden bildar ett enhetligt område så att barns, ungas och familjers välfärd utvecklas som en helhet. I områdesmodellen samarbetar cheferna inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen för att utveckla en gemensam verksamhetskultur och en smidig informationsöverföring.

När barnet börjar i småbarnspedagogiken får personalen av vårdnadshavarna information om barnet. Även familjen bekantar sig med arbetssätten och personalen inom småbarnspedagogiken. Detta är viktigt för barnets trygghetskänsla och samarbetet mellan vårdnadshavarna och de anställda. I samarbetet ska familjernas mångfald, individuella behov och vårdnadsfrågor beaktas. I samarbetet utnyttjas olika kommunikationsmedel, såsom dagliga samtal, hembrev och blanketten ”barnets dag”. Tolk anlitas vid behov.

Informationsöverföringen är viktig då platsen för småbarnspedagogiken byts och barnet flyttas till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen. Vid informationsöverföringen samarbetar vårdnadshavarna samt avsändaren och mottagaren för att se till att barnets flytt sker smidigt och säkert.

[56] Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 16 och 17 §

2.4 Värdegrunden

Värdegrunden i grunderna för planen för småbarnspedagogik baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter[57], lagen om småbarnspedagogik[58] och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning[59]. Principerna omfattar att barnets bästa kommer i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras.

Barndomens egenvärde

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att skydda och främja barnens rätt till en god och trygg barndom. Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp.

Att växa som människa

Småbarnspedagogiken bygger på respekt för livet, de mänskliga rättigheterna samt människolivets okränkbarhet och en hållbar livsstil. Personalen ska stödja barnens utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. Småbarnspedagogiken värdesätter bildning. Det synliggörs i det sätt på vilket var och en ser på sig själv, på andra människor, på sin omgivning och på kunskap samt i sättet och viljan att göra rätt. Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och att diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras.

Barnets rättigheter

Barnen har rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter samt bli förstådda utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Alla barn har rätt till god undervisning, omsorg och uppmuntrande respons. Barnen har rätt att leka, lära sig genom lek, glädjas över sitt lärande och bilda sig en uppfattning om sig själva, sina identiteter och världen utifrån sina egna perspektiv. Barnen har rätt till social gemenskap och att vara en del av en grupp. Barnen har rätt att få mångsidig information, hantera känslor och konflikter samt pröva på och lära sig nya saker.[60]

Likabehandling, jämlikhet och mångfald

Småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar så som likvärdighet, jämlikhet och mångfald. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter och göra sina val oberoende av förväntningar baserade till exempel på kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller barnet som person. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald. Småbarnspedagogiken bygger på ett mångskiftande finländskt kulturarv som fortsätter att formas genom samverkan mellan barnen, deras vårdnadshavare och personalen.

---

[57] FN:s konvention om barnets rättigheter 1989
[58] Lag om småbarnspedagogik 2 a, 2 b, 7 a och 7 b §
[59] FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2007
[60] FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

Mångfald av familjer

En professionell, öppen och respektfull inställning till mångfalden av familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett bra fostringssamarbete[61]. Barnens familjeidentitet och familjerelationer stöds så att varje barn får känna att den egna familjen är värdefull.

Hälsosam och hållbar livsstil

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att vägleda barnen att tillägna sig hälsosamma levnadsvanor. Barnen ska ges möjligheter att utveckla sina emotionella färdigheter och sitt estetiska tänkande. I småbarnspedagogiken ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska dimensionen. Småbarnspedagogiken ska lägga grunden för ekosocial bildning, så att människan förstår att den ekologiska hållbarheten är en förutsättning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter.

I LOJO

I Lojo är värdegrunden för småbarnspedagogiken barnets rättigheter. Lojo har deltagit i Unicefs program Barnvänlig kommun sedan 2016. Målet är att öka kännedomen om och genomförandet av barnets rättigheter samt barnens delaktighet. Enheterna antecknar i sina verksamhetsplaner verksamhetsmodeller för att föra fram barnens åsikter och göra barnen delaktiga i planeringen av verksamheten.

Nära samarbete med vårdnadshavarna bygger på förtroende och respekt för olika familjer och kulturer. Vårdnadshavarnas information om sitt barn utnyttjas för att göra barnets vardag smidig och stödja barnets växande och utveckling inom småbarnspedagogiken. Fostringssamarbetet mellan olika aktörer garanterar en stabil grund för att arbeta till fördel för familjen. Vid behov kan man göra en mångprofessionell kartläggning av familjens servicebehov, där man går igenom familjens situation, det stöd familjen redan får samt eventuella klientrelationer till olika aktörer. Att samla stödet kring familjen stödjer familjens – och därigenom barnets – välfärd.

2.5 Synen på lärande

Grunderna för planen för småbarnspedagogik bygger på en syn på lärande, enligt vilken barnen växer, utvecklas och lär sig genom att kommunicera med andra människor och den närmaste omgivningen. Synen på lärande utgår från uppfattningen om barnet som en aktiv aktör. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa. Lärande är en helhetsbetonad process och sker överallt. Lärande inbegriper kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Barnen lär sig bland annat genom att iaktta och observera sin omgivning och genom att ta efter andras beteende. Barnen lär sig också genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet.

[61] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 6 punkten

Utgångspunkten för lärandet i småbarnspedagogiken är barnets tidigare erfarenheter, intressen och kunskaper. Det är viktigt att det som barnen ska lära sig har anknytning till barnens växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga. Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet. Barnen ska få handledning och stöd i sitt lärande. En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnen inspirerar dem att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig och över sig själv som en lärande individ.

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. I småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde för barnet och lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande samt för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas

I LOJO

I enhetens verksamhetsplan beskrivs hur man stärker barnets positiva uppfattning om sig själv, skapar en lärmiljö som uppmuntrar till att lyckas och lära sig samt stödjer barnets motivation. Grunden för barnets förmåga att lära sig läggs i småbarnspedagogiken. I en uppmuntrande atomsfär görs barnet uppmärksamt på sitt lärande och sin utveckling.

2.6 Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård

I grunderna för planen för småbarnspedagogik bygger pedagogiken på en bestämd värdegrund, syn på barnet, barndomen och lärande. Med pedagogik avses en planerad och målinriktad, professionellt ledd verksamhet, som grundar sig på tvärvetenskaplig kunskap, framför allt pedagogisk och småbarnspedagogisk kunskap, som genomförs av yrkesutbildad personal i syfte att säkerställa att barnen mår bra och lär sig. Pedagogiken synliggörs i verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i den helhet som består av fostran, undervisning och vård. Betoningen på pedagogik inom hela den småbarnspedagogiska verksamheten förutsätter pedagogisk sakkunskap[62] och att personalen har en gemensam syn på hur barns lärande och välbefinnande kan främjas på bästa sätt.

Småbarnspedagogiken genomförs i samspel mellan personalen, barnen och omgivningen, där fostran, undervisning och vård bildar en enhetlig helhet. Dessa tre dimensioner kan granskas som separata begrepp men i den praktiska verksamheten hänger de ihop. Detta gör det möjligt att utgå från ett helhetsperspektiv för att främja barnets växande, utveckling och lärande. Fostran, undervisning och vård betonas på olika sätt i verksamheten för barn i olika åldrar och i de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik.

Fostran är verksamhet genom vilken kulturella värderingar, seder och normer förmedlas, formas och förnyas. Målet med fostran är att föra kulturarvet, viktiga värderingar och traditioner vidare till nästa generation. Barnen ska handledas att forma sina egna åsikter och förhålla sig kritiskt till rådande tanke- och

[62] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 7 a §, s. 18

handlingsmönster samt att handla etiskt hållbart. Fostransuppdraget är att medvetet handleda barnen att forma sina individuella identiteter så att de lär sig förstå hur deras handlingar påverkar andra människor och sin omgivning. Barnens utveckling ska stödjas så att de lär sig agera och använda sina kunskaper även till förmån för andra.

Undervisningen grundar sig på synen på lärande som har definierats i grunderna för planen för småbarnspedagogik. Undervisningen ska främja barnens lärande och hjälpa dem att bilda sig en uppfattning om sig själva, andra människor och den omgivande världen. I småbarnspedagogiken ska barnen inspireras och motiveras att lära sig nytt samt handledas att använda olika sätt att lära sig. Undervisningen ska stödja och utnyttja barnens naturliga nyfikenhet och lust att upptäcka. Barnens ökande kunskaper, intressen och styrkor samt barnens individuella behov av stöd ska beaktas i undervisningen. Därutöver utgår undervisningen från målen för lärmiljöer (kapitel 3.2), mångsidig kompetens (kapitel 2.7) och pedagogisk verksamhet (kapitel 4).

Vård innebär att tillgodose fysiska grundbehov och emotionell omsorg om barnet. Målet är att barnet får känna sig uppskattat, förstått och får känna gemenskap med andra människor. Ömsesidiga och respektfulla relationer och positiv beröring och närhet utgör grunden för god vård och omsorg. Dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, utgör en viktig del av barnets dag. Vårdsituationer inom småbarnspedagogiken är alltid samtidigt också fostran och undervisning, där barnen till exempel lär sig att kommunicera med andra, ta hand om sig själva, gestalta tid och tillägna sig goda vanor.

2.7 Mångsidig kompetens

Inom småbarnspedagogiken skapas en grund för barnens mångsidiga kompetens. Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter och att agera på det sätt som situationen kräver. Barnens värderingar, attityder och vilja att agera påverkar barnens sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden kompetenser som överskrider och förenar olika kunskaps- och färdighetsområden. Utvecklingen av mångsidig kompetens bidrar till att barnen växer som individer och som medlemmar i sin grupp. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Målen för mångsidig kompetens löper som en röd tråd genom grunderna för planen för småbarnspedagogik till läroplansgrunderna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Målen för mångsidig kompetens har varit en utgångspunkt för beredningen av detta styrdokument och de ska beaktas i de lokala planerna för småbarnspedagogik.

En kvalitativ pedagogisk verksamhet stärker barnens mångsidiga kompetens. Utvecklingen av mångsidig kompetens påverkas av verksamhetskulturen, hur lärmiljöerna används och hur barnens välbefinnande och lärande stöds. Målen för mångsidig kompetens ska beaktas vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt inom fostran, undervisning och vård. Lärområdena som beskrivs i kapitel 4.5 ska främja barnens mångsidiga kompetens.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik beskrivs fem delområden inom mångsidig kompetens som överlappar varandra:

- förmåga att tänka och lära sig
- kulturell och kommunikativ kompetens
- vardagskompetens
- multilitteracitet och digital kompetens
- förmåga att delta och påverka.

Nedan ges en beskrivning av vad de olika delområdena inom mångsidig kompetens innebär. Därutöver definieras småbarnspedagogikens uppdrag för varje enskilt delområde.

Förmåga att tänka och lära sig

Förmågan att tänka och lära sig utvecklas i kommunikation med andra människor och omgivningen och skapar förutsättningar för utvecklingen av andra kompetenser och livslångt lärande. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska lägga grunden för ett kreativt och kritiskt tänkande som är en förutsättning för att söka och strukturera information och skapa ny kunskap. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnens förmåga att tänka och lära sig.

Barnens förmåga att tänka och lära sig utvecklas med hjälp av mångsidiga och meningsfulla upplevelser. Det ska finnas utrymme för att förundras och göra upptäckter samt känna glädje i lärandet. I leken har barnen möjlighet att använda sin fantasi och sin kreativitet, tillsammans pröva sina idéer och utforska världen. Barnens förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen och dess fenomen ska stödjas enligt deras ålder och utveckling. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och ifrågasätta. Barnen och de vuxna glädjer sig över framgångar tillsammans och barnen lär sig att uppmuntra varandra. Barnen uppmuntras att vara ihärdiga och att inte låta sig nedslås av misslyckanden och att hitta lösningar i olika situationer. Barnen ska handledas att vara uppmärksamma också under längre tider. En tillräcklig fysisk aktivitet dagligen stödjer barnens förmåga att tänka och lära sig. Den pedagogiska dokumentationen av verksamheten (kapitel 4.2) och gemensamma reflektioner hjälper barnen att iaktta sitt lärande och känna igen sina styrkor. På så sätt stärks barnens tilltro till sina egna förmågor.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningsmässig mångfald, vilket ger de sociala färdigheterna, kommunikationsfärdigheterna och den kulturella kompetensen ökad betydelse. Kulturell och kommunikativ kompetens kännetecknas av förmåga att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt förmåga att reflektera över sina egna värderingar och attityder. Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för människans identitet, funktionsförmåga och välbefinnande. En fungerande kommunikation med människor som har en annan kulturell och åskådningsmässig bakgrund förutsätter att man förstår och uppskattar sin egen och andras kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att främja barnens kulturella och kommunikativa kompetens.

Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med andra människor, språk och kulturer. Personalens sätt att bemöta olika människor på ett positivt sätt och deras positiva inställning till en mångfald av språk, kulturer och åskådningar fungerar som modell för barnen. Personalen ska handleda barnen att vara vänliga och att

uppföra sig väl mot andra. En verksamhet som baserar sig på samarbete skapar möjligheter att öva sig i att kommunicera och uttrycka sig i olika situationer och med olika människor. Personalen ska tillsammans med barnen öva att sätta sig in i andras situationer, lära sig att granska företeelser ur olika perspektiv samt att lösa konfliktsituationer på ett konstruktivt sätt. På så sätt stärks barnens sociala färdigheter. Barnen ska få stöd i att forma sina kulturella identiteter. De upplevelser av och kunskaper om kulturarvet som barnet får i småbarnspedagogiken stärker barnets förmåga att tillägna sig, använda och förändra kulturen. Till exempel lekar, måltider och fester ger goda möjligheter att dela erfarenheter om olika traditioner och vanor. Barnen ska stödjas i att utveckla en positiv inställning till mångfald.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande, säkerhet och trygghet samt att handleda dem att göra val som överensstämmer med en hållbar livsstil. Småbarnspedagogiken ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

Barnen ska stödjas att gradvis bli mera självständiga. Barnen ska få hjälp och de ska uppmuntras att be om hjälp vid behov. Barnen ska få träna olika färdigheter, till exempel att klä på sig, äta och sköta sin personliga hygien och ta hand om sina egna saker. Barnen ska vägledas att handla ansvarsfullt och tryggt i lärmiljöerna samt i naturen och i trafiken. Personalen ska tillsammans med barnen diskutera frågor som främjar deras välbefinnande, till exempel betydelsen av vila, kost, fysisk aktivitet och psykisk hälsa. Barnen ska få hjälp i att uttrycka och reglera sina känslor. Barnens emotionella färdigheter stärks när barnen får lära sig att upptäcka, förstå och sätta ord på känslor. Barnen ska också få handledning i att respektera sin egen och andras kroppsliga integritet.

Multilitteracitet och digital kompetens

Multilitteracitet och digital kompetens behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Multilitteracitet och digital kompetens främjar en jämlik fostran och utbildning. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja dessa färdigheter.

Multilitteracitet är en central grundläggande färdighet som behövs för att förstå mångfalden av kulturella meddelanden och den omgivande världen samt för kommunikation. Med multilitteracitet avses förmåga att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet bygger på det vidgade textbegreppet, enligt vilket texter kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. Multilitteracitet omfattar olika färdigheter, till exempel bildkunskap, numerisk läskunnighet, mediekunskap och grundläggande läsfärdighet. Multilitteracitet är nära kopplat till förmågan att tänka och lära sig. Personalen ska tillsammans med barnen namnge olika företeelser och föremål och lära sig olika begrepp. Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera meddelanden i olika miljöer, även digitala. För att utveckla multiliiteracitet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn.

Personalen ska tillsammans med barnen undersöka och observera informations- och kommunikationsteknikens roll i vardagslivet och stifta bekantskap med olika digitala verktyg, applikationer och spel. Digital dokumentation ska användas i samband med att barnen leker, undersöker, rör på sig samt

upplever och producerar konst. Då barnen ges möjligheter att göra olika försök och att producera innehåll, självständigt och tillsammans med andra barn, med hjälp av digitala verktyg främjas deras kreativa tänkande, samarbetsförmåga och läsfärdighet. Personalen ska handleda barnen i att använda digitala verktyg på ett mångsidigt och tryggt sätt.

Förmåga att delta och påverka

Förmåga att delta och påverka på ett aktivt och ansvarsfullt sätt lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Till barnens rättigheter hör att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. Inom småbarnspedagogiken respekterar man dessa centrala demokratiska principer. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnens växande förmåga att delta och påverka samt att uppmuntra barnen att ta egna initiativ.

Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och bemöta deras initiativ stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska planera, genomföra och utvärdera verksamheten tillsammans med personalen. Barnen lär sig då samtidigt att kommunicera och att förstå betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och tillit. Personalen ska se till att varje barn har möjlighet att delta och påverka. Genom att delta och påverka utvecklas barnens uppfattning om sig själva, deras självförtroende ökar och deras sociala färdigheter utvecklas.

I LOJO

Vardagssituationer och planerade aktiviteter ses som stunder av holistiskt lärande. En viktig uppgift för uppfostrarna är att hjälpa barnet att iaktta saker kring sig, lära sig och inse sitt eget lärande. Målet är kooperativt lärande och delaktighet.

Av personalen förväntas känsla för situationer vid såväl växelverkan som möte med mångfald. Personalens egen verksamhet, inställningar och yrkeskunskaper påverkar växelverkan. Vid växelverkan är det viktigaste empati, äkthet samt vilja och förmåga att samarbeta med olika typer av familjer.

Inom småbarnspedagogiken används bland annat boken Lapsen mieli och Askeleittain-materialet för att öva de emotionella färdigheterna. Valos program Ilo kasvaa liikkuen är ett verktyg för att skapa en aktiv verksamhetsmiljö och ett aktivt arbetssätt. Andra befintliga metoder är bland annat Turvataito, Laulupiirtäminen ja vuorovaikutusleikki.

Informations- och kommunikationsteknik ingår enligt planen i småbarnspedagogiken. Barngrupperna har fått redskap, program och utbildning för att kunna utnyttja denna teknik. Med redskapen kan barnen bekanta sig med kunskapsspel, dokumentering via fotografering och videoinspelning samt medielekar. Informations- och kommunikationstekniken är en del av multilitteracitet.

I ledningsteamen för barngrupper under skolåldern fastställs årligen prioriterade principer som ska styra utvecklingen av verksamhetskulturen. Dessa prioriteringar upprättas i samarbete mellan småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen och de bygger på stadens strategi.

De kommun- och enhetsspecifika prioriteringarna om mångsidig kompetens införs årligen i enhetens verksamhetsplan. Genomförandet av mångsidig kompetens bedöms och utvecklas i samband med bedömningen av enhetens verksamhetsplan. Daghemsföreståndaren upprätthåller en kontinuerlig pedagogisk diskussion vid enheten, vilket garanterar genomförandet av mångsidig kompetens.

2.8 Frågor som avgörs på lokal nivå

Då den lokala planen för småbarnspedagogik görs upp ska man diskutera vad småbarnspedagogikens uppdrag och allmänna mål som beskrivs i detta kapitel innebär och hur man ska försäkra sig om att målen som fastställts för den småbarnspedagogiska verksamheten uppnås i de olika verksamhetsformerna.

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska följande beskrivas:

- på vilket sätt den småbarnspedagogiska verksamheten ordnas
- samarbetet mellan de olika verksamhetsformerna
- förfaringssätten vid övergångarna som en del av barnets växande och lärande
- värdegrunden för småbarnspedagogiken och eventuella lokala aspekter som kompletterar den
- synen på lärande och eventuella lokala aspekter som kompletterar den
- den pedagogiskt inriktade helheten för fostran, undervisning och vård samt eventuella lokala aspekter som kompletterar den
- målen för mångsidig kompetens och eventuella lokala prioriteringar som gäller dem, samt med vilka åtgärder man utvärderar hur målen har uppnåtts och utvecklats
- hur småbarnspedagogikens uppdrag och allmänna mål som beskrivs i kapitel 2 uppnås inom olika verksamhetsformer.

Värdegrunden, synen på lärande och målen för mångsidig kompetens ska beaktas och fördjupas i de kapitel som beskriver verksamhetskulturen, planeringen, genomförandet och utvärderingen av den pedagogiska verksamheten samt stödet för utveckling och lärande.

3. Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken

En verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas genom socialt samspel. Anordnaren av småbarnspedagogik och de personer som leder småbarnspedagogiken ska skapa förutsättningar för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen inom de olika verksamhetsformerna och enheterna inom småbarnspedagogiken.

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken är en helhet som omfattar bland annat:

- värderingar och principer
- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- lärmiljöer och arbetssätt
- olika former av samarbete
- kommunikationen och atmosfären
- personalens kompetens, professionalism och utvecklingsinriktat arbetssätt
- ledningsstrukturer och -praxis
- organisering, planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.

Verksamhetskulturen formas av medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Alla medlemmar i en gemenskap påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar, oberoende av om de är medvetna om det eller inte.

Inom småbarnspedagogiken ska alla arbetssätt stödja barnets utveckling och lärande och kunna motiveras pedagogiskt. Det är viktigt att personalen är medveten om att deras sätt att agera och kommunicera överförs som en modell till barnen. På så sätt tillägnar sig barnen gemenskapens värderingar, attityder och vanor.

Verksamhetskulturen påverkar kvaliteten i den småbarnspedagogiska verksamheten. Den har stor betydelse för hur småbarnspedagogiken genomförs och för hur målen uppnås. En verksamhetskultur som stödjer målen för det småbarnspedagogiska arbetet skapar gynnsamma förhållanden för barnens utveckling, lärande, delaktighet, trygghet, välbefinnande och en hållbar livsstil.

Verksamhetskulturen påverkas i hög grad av ledarskapet. Utgångspunkten för ledarskapet inom småbarnspedagogiken är att främja varje barns välbefinnande och lärande. Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen och det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. Det omfattar alla sådana åtgärder som ger personalen förutsättningar för goda arbetsförhållanden, förutsättningar att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens och sin utbildning och att genomföra pedagogisk verksamhet (kapitel 4.1).

3.1 Riktlinjer för att utveckla verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen förändras ständigt och den ska även utvärderas och utvecklas. En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärande ska förverkligas är att alla förbinder sig till gemensamma mål. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan samt identifiera

icke-önskvärda drag och korrigera dem. En grundläggande förutsättning för kontinuerlig utveckling av verksamhetskulturen är att personalen förstår vilka värderingar, kunskaper och föreställningar som påverkar deras arbete och kan analysera dem. En förtroendeskapande dialog som präglas av delaktighet och respekt för varandra är viktig i utvecklingsarbetet. Barnets bästa ska utgöra utgångspunkten för allt utvecklingsarbete.

Genom att skapa strukturer för professionella diskussioner främjar ledaren en verksamhetskultur som kännetecknas av delaktighet. Ledaren ska också engagera arbetsgemenskapen i att regelbundet utveckla och förnya den gemensamma verksamhetskulturen. Ledaren ska stödja gemenskapen så, att den utvecklas till en lärande gemenskap där var och en utvecklar och delar med sig av sin kompetens. Målet är att den gemensamma verksamhetsidén och målen för verksamheten syns i det praktiska arbetet. Ledaren ska ansvara för att de gemensamma arbetssätten synliggörs och för att de regelbundet observeras och utvärderas. Barnen och vårdnadshavarna ska vara med och utveckla och utvärdera verksamhetskulturen.

Verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken ska utvecklas enligt följande riktlinjer:

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen

Småbarnspedagogiken bildar en gemenskap, där barnen och personalen lär sig med och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Barnen och personalen ska uppmuntras att öppet dela sina tankar och att pröva nya tillvägagångssätt. En gemenskap som kontinuerligt utvärderar och utvecklar sin verksamhet utmanar sig själv och är medveten om och utnyttjar sina styrkor. I en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende. Inom gemenskapen ska man uppmuntras till att experimentera, försöka och anstränga sig men det ska även vara tillåtet att göra misstag. Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen.

Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens och samtidigt utvecklas professionellt. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet samt respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen. Resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning bidrar till att främja lärande.

En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. Barnen och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att göra och leka tillsammans. Alla i gemenskapen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet. Leken ska få synas och höras. Barnen ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. Lekande barn och vuxna ska ges lekro.

Till verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken hör personalens interna samarbete och kommunikationen med vårdnadshavarna och närmiljön. Medlemmarna i gemenskapen ska respektera varandra och uppskatta samarbete. Genom samarbete i gruppen ska man uppmuntra barnen till uppbyggande kommunikation och till att fungera som medlemmar i gruppen. Personalen ska stödja barnen att utveckla kamratrelationer och värna om vänskap. I en trygg gemenskap tar man itu med konflikter och man lär sig att lösa dem konstruktivt.

Delaktighet, likabehandling och jämställdhet

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Det förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet. Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnens delaktighet. Delaktigheten stärks genom att barnen och vårdnadshavarna deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Varje medlem i personalen är en viktig del av den fostrande gemenskapen.

Medlemmarna i gemenskapen ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av omständigheter som gäller en enskild person[63]. Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana. För att kunna utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att attityder i anslutning till likabehandling och jämställdhet diskuteras i arbetsgemenskapen. Det är också viktigt att fundera över hur attityder i anslutning till exempelvis språk, etnicitet, åskådning, handikapp, kön och dess mångfald återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt och att kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Småbarnspedagogiken ska vara genussensitiv. Personalen ska uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa rollmönster och förväntningar. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent sätt. Positiv och uppmuntrande kommunikation stödjer utvecklingen av barnets identitet och självkänsla.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Småbarnspedagogiken är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle. Kulturell mångfald ska ses som en resurs. Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter. Landets kulturarv och nationalspråk samt den egna gemenskapens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas till vara och värdesättas inom småbarnspedagogiken. Det förutsätter att personalen har kunskap om andra kulturer och olika åskådningar samt förmåga att förstå och se företeelser ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation. Man ska diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och även tillsammans skapa nya tillvägagångssätt. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Alla i personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen och de ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnens språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.

[63] Diskrimineringslag 7 och 8 §

Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts inom småbarnspedagogiken. Man ska röra på sig både inomhus och utomhus på många olika sätt samt undvika långvarigt stillasittande. Barnens välbefinnande främjas genom att de under dagen ges möjlighet att vila och ta det lugnt samt genom att de erbjuds en mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost. Då man utvecklar verksamhetskulturen är det viktigt att se till att barnen och personalen har möjlighet att arbeta i en stressfri miljö som främjar koncentration. En tydlig och planerad, men flexibel dagsstruktur främjar välbefinnandet.

Inom småbarnspedagogiken ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att upptäcka och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I fall av trakasserier, mobbning eller våld diskuterar personalen med barnens vårdnadshavare och söker lösningar tillsammans. Till främjandet av säkerhet hör också säkerhetsfostran samt att systematiskt förebygga och följa upp olyckor och ta hand om lokaler och redskap. För att främja säkerheten inom småbarnspedagogiken förutsätts ett fungerande och ansvarsfullt ledarskap samt att personalen behärskar säkerhetsaspekterna.

Vikten av en ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar livsstil ska beaktas i all verksamhet. Vardagliga val och aktiviteter ska avspegla ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen. Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet samt att reparera och återvinna saker ska främjas inom småbarnspedagogiken.

I LOJO

I Lojo är det servicechefen tillsammans med ledningsteamet, sakkunniga och daghemsföreståndare som ansvarar för genomförandet av småbarnspedagogikens mål och utveckling. Daghemsföreståndarna ansvarar för att lagar, förordningar och överenskomna praxis följs vid deras enheter. I Lojo har informationsöverföringen byggts upp så att informationen överförs från servicechefen eller utvecklingsgrupperna till områdena, från områdena via daghemsföreståndarna till enheterna inom småbarnspedagogik och teamen. Informationen överförs från de anställda till de beslutsfattande instanserna via samma rutter. Därtill verkar vid enheterna inom småbarnspedagogik olika pedagogiska arbetsgrupper som utvecklar och bedömer den småbarnspedagogiska verksamheten och dess kvalitet. Inom småbarnspedagogiken förekommer sektorsövergripande samarbete till exempel tillsammans med den grundläggande utbildningen, hälso- och sjukvården och socialväsendet för att utveckla ett smidigt samarbete som gynnar familjerna.

Daghemsföreståndaren är bunden till att leda den nya verksamhetskulturen medan personalen är bunden till att genomföra och utveckla den nya verksamhetskulturen.

I Lojo upprättas planen för utveckling av verksamhetsplanen som en del av den enhetsspecifika verksamhetsplanen. Enheterna beskriver i sina verksamhetsplaner hur man stödjer positivt uppförande och positiv växelverkan, förebygger mobbning och ingriper vid mobbning i samarbete med vårdnadshavarna. Dessutom beskrivs i verksamhetsplanen hur man utvecklar och bedömer gemenskap och delaktighet. I verksamhetsplanen ställer man upp mål för de vuxnas arbetssätt och pedagogik enligt barnens och barngruppens behov. Utvecklingen och bedömningen av verksamhetskulturen ska fortlöpa i vardagen.

Därtill bedöms verksamhetskulturens kvalitet och mål mer omfattande enligt den enhetsspecifika verksamhetsplanen.

De arbetssätt som förekommer i verksamhetskulturen och atmosfären påverkar såväl de vuxnas som barnens välbefinnande. Kvaliteten av växelverkan är av betydelse inom verksamhetskulturen. Varje barn har rätt att bli bemött på ett äkta och sensitivt sätt och hen har rätt till en trygg atmosfär. Atmosfären påverkar växelverkan mellan de vuxna, bland barnen och mellan barnen och de vuxna. Växelverkan mellan personalen beskrivs och bedöms i en teamöverenskommelse som görs årligen.

I verksamhetskulturen inom daghemsverksamheten betonas växelverkan och tätt samarbete med familjerna. Inom daghemsverksamheten utvecklas verksamhetskulturen och växelverkan mot att omfatta delaktighet och gemenskap till exempel i samarbete med närdaghem, andra familjedagvårdare och församlingens familjeklubbar.

I Lojo har man skapat enhetlig praxis för hur man börjar småbarnspedagogik; anvisningen Aloituksen Askeleet för förskolelärare. Den ansvarige läraren kontaktar familjen och kommer överens om en tidpunkt och plats för den första träffen och inledande samtal. I Lojo erbjuds inledande samtal i hemmet för barn under tre år som börjar i ett daghem. Under det inledande samtalet berättar föräldrarna om sitt barn, sina tankar och önskemål angående det att deras barn börjar i småbarnspedagogiken. Den ansvarige läraren ansvarar för barnets inledningsprocess, såsom besök till stället där småbarnspedagogiken tillhandahålls och en mjuk start.

När vuxna arbetar i gruppen återspeglar deras sätt att handla på barnen och de andra vuxna. Vardagssituationer verbaliseras så att barnen lär sig att lära sig. Barnen får glädjas över att de lyckas och av misslyckanden dras lärdomar, man fröjdas över det man lärt sig via ansträngningar. Personalen bedömer sin egen verksamhet regelbundet på teammöten. I bedömningen lyfts fram framgångar och utvecklingsobjekt och reflekteras över hur verksamheten kan utvecklas för att tillgodose barnens behov. Barnträdgårdsläraren ansvarar för gruppens pedagogik, sätt att göra saker i olika situationer, och hela teamet förbinder sig att genomföra det. Teamen delar insikter sinsemellan, varvid de anställda även lär sig av varandra.

I Lojo byggs lekmiljöerna upp så att lekredskapen finns till barnens förfogande och alla utrymmen används till lekar på olika sätt. Fostraren inspirerar och uppmuntrar och gör det möjligt för barnen att leka samt berikar lekarna. I leken ger fostraren barnen uppmuntrande respons som stöder utvecklingen av en positiv självkänsla hos barnet. Enheterna inom småbarnspedagogiken är omgivna av den vackra naturen i Lojo, vilket ger ypperliga möjligheter att ordna berikande utomhuslekar.

Aktiv och inkluderande påverkan inom småbarnspedagogiken skapar en grund för färdigheter att delta i och påverka verksamheten. Fostraren stöder barnets självbehärskningsfärdigheter samt möjligheter att delta och påverka genom att handleda barnet i vardagssituationer.

I Lojo arbetar man enligt följande inkluderande arbetssätt:

- *Barnen inkluderas i planeringen och genomförandet av verksamheten.*
- *Barnen inkluderas i planeringen och formandet av lärmiljön.*
- *Mobbning förebyggs tillsammans med barnen.*

- *Barnens vänskapsrelationer stöds.*
- *Gruppens säkerhet stärks tillsammans med barnen.*
- *Inom verksamheten med smågrupper ger man bättre möjligheter för barnen att påverka.*
- *Barnen ges möjlighet att själva påverka lekmiljöerna och lekarna.*
- *I den planerade dagsordningen ges rum för flexibilitet enligt barngruppens behov.*
- *Barnen inkluderas i bedömningen och utvecklingen av verksamheten.*

Inom småbarnspedagogiken stöds kulturell mångfald och språklig medvetenhet. Inom småbarnspedagogiken simulerar fostrarna språket genom att verbalisera saker och verksamheten i vardagen. Man diskuterar frågor angående familjens språk, kultur och religion med vårdnadshavarna. Med familjer från en minoritetskultur reflekterar man tillsammans kring hur barnets språk och kultur kan lyftas fram i vardagen inom småbarnspedagogiken. Föräldrarna uppmuntras att delta i småbarnspedagogikens vardag till exempel genom att presentera sin egen kultur.

I enhetens verksamhetsplan beskrivs hur man kan synliggöra de olika språken och kulturerna samt religiösa bakgrunder som förekommer i gruppen tillsammans med den finska kulturen samt hur man kan stöda två- och flerspråkiga barn att lära sig finska.
Att ge heltäckande stöd för barnets välfärd är småbarnspedagogikens kärnuppgift. Barnets välbefinnande stöds under hela småbarnspedagogiken, från början till slut. Inom småbarnspedagogiken byggs barnets dag upp utifrån barnets individuella behov i samarbete med familjen. Vårdnadshavarens och barnets önskemål och behov hörs och tas i beaktande i frågor angående barnets välbefinnande (t.ex. måltider, motion, klädsel och vila).

En plan för förebyggande av mobbning och ingripande vid mobbning upprättas vid varje enhet och genomförandet av planen bedöms årligen.

En ekologisk, trygg och aktiv livsstil stödjer barnets välbefinnande och skapar en grund för sunda levnadsvanor som vuxen. I enhetens verksamhetsplan antecknas mål för att genomföra en hållbar utveckling (miljöplan), de riksomfattande motionsrekommendationerna och säkerhetsplanen. Småbarnspedagogiken i Lojo deltar aktivt i Valos program Iloa kasvaa liikkuen och samarbetar med Liikuntakeskus och Kisakallion urheilupuisto. Att öka fysisk aktivitet är en av prioriteringarna inom småbarnspedagogiken i Lojo.

3.2 Lärmiljöer inom småbarnspedagogiken

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg[64]. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet3. lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stödjer barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är

[64] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 4 punkten och 6 §

ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga. Belysningen, akustiken och inomhusluftens kvalitet ska också beaktas och utrymmena ska vara prydliga och rena.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnen olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartfyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnens idéer, lekar samt deras alster och verk ska synas i lärmiljöerna.

I lärmiljöerna kan man genomföra pedagogisk verksamhet av många slag och lärmiljöerna ska formas enligt behov. Personalen ska beakta barnens intressen, individuella färdigheter och behov samt de riktlinjer för småbarnspedagogisk verksamhet som beskrivs i kapitel 4. I lärmiljöerna ska man arbeta flexibelt i grupper av olika storlek, så att alla har möjlighet att delta i aktiviteterna och kommunikationen. Arbete i pedagogiskt ändamålsenliga grupper främjar barnens och personalens koncentration och en barncentrerad verksamhet.

Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt bidrar till att skapa en trygg lärmiljö som präglas av inbördes respekt och gemensamt ansvar. I en trygg miljö är det tillåtet att visa olika känslor och personalen hjälper barnen att uttrycka sina känslor och att reglera dem. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och de ska få sina frågor besvarade.

Lärmiljöerna ska planeras och utvecklas så att de främjar likabehandling och jämställdhet mellan könen. Detta möjliggör att man kan bryta traditionella könsstereotypa mönster. Lärmiljöerna ska främja barnens språkliga utveckling och språkmedvetenhet samt synliggöra kulturell mångfald.

Även naturen, gården, lekparker och den övriga byggda miljön utgör lärmiljöer för den småbarnspedagogiska verksamheten. Dessa miljöer erbjuder upplevelser, material och mångsidiga möjligheter att leka och undersöka. De ska utnyttjas som platser för fysisk aktivitet, naturupplevelser och lärande.

Barnen ska få använda mångsidiga och säkra lekredskap och övriga redskap i tillräcklig omfattning. Redskapen ska vid behov anpassas till barnens individuella behov av stöd. Informations- och kommunikationstekniken är en del av en mångsidig och inkluderande lärmiljö för barnet. Digitala verktyg ska användas på ett ändamålsenligt sätt inom småbarnspedagogiken. Barnens egna digitala verktyg, leksaker och andra redskap kan användas i enlighet med anordnarens beslut. Personalen ska komma överens med vårdnadshavarna om användningen av barnens egna apparater, leksaker och redskap.

Samarbete med andra aktörer och besök på exempelvis bibliotek, museer, kulturarvsplatser, teatrar och vårdnadshavarnas arbetsplatser berikar barnens lärmiljöer. Planeringen av lärmiljöer erbjuder också en naturlig möjlighet till samarbete mellan personalen och vårdnadshavarna.

I LOJO

Lärmiljön består av växelverkan mellan människor, gemensamma göromål och fysiska utrymmen. Vid bedömning och utveckling av lärmiljöer beaktas den mentala och fysikaliska omgivningen. Vid planering av nya lokaler strävar man efter att placera småbarnspedagogiken, grundskolan och övriga tjänster, såsom rådgivningen, ungdoms- och kulturtjänsterna i fysisk närhet av varandra.

Inom småbarnspedagogiken används lokalerna på ett flexibelt sätt och verksamheten ordas stegvis enligt barnens och barngruppens behov. I lärmiljön utnyttjas såväl den byggda som naturliga miljön. Lärmiljön bedöms och utvecklas regelbundet med beaktande av barngruppens behov. Barnen har lätt tillgång till redskap. Redskapen har tydliga och beskrivna platser som hjälper barnet att planera sin verksamhet samt se till sin lekmiljö. Lärmiljöerna utvecklas så att där alltid är möjligt att röra på sig och göra fysiska aktiviteter.

Målen för barnens deltagande och utveckling av lärmiljön antecknas i enhetens verksamhetsplan.

3.3 Samarbete inom småbarnspedagogiken

Genom samarbete ska man stödja den småbarnspedagogiska verksamheten så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin egen utveckling och sina egna behov. Anordnarna av småbarnspedagogik bär ansvaret för att samarbetet är systematiskt och för att samarbetet vid behov är mångprofessionellt.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet med vårdnadshavarna spelar en viktig roll inom småbarnspedagogiken. Målet med samarbetet är att vårdnadshavarna och personalen ska förbinda sig till att tillsammans främja att barnen växer, utvecklas och lär sig på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet när det gäller det fostrande arbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt.

När det gäller det fostrande arbetet ska värderingar, mål och ansvar diskuteras såväl inom personalen som med vårdnadshavarna. Samarbetet ska vara ömsesidigt och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet. I samarbetet ska familjernas mångfald, barnens individuella behov samt frågor som gäller vårdnad och föräldraskap beaktas. Vid behov ska en tolk användas under diskussionerna för att säkerställa att alla parter blir förstådda[65].

Samarbetet kan ha olika syften och se olika ut under barnets tid inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är viktigt att personalen och vårdnadshavarna utbyter information om barnens dagliga upplevelser. Det är också viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver barnets utveckling och lärande i positiva ordalag. Vårdnadshavarens och personalens iakttagelser av och diskussioner om barnets dag skapar förutsättningarna för att trygga barnets välbefinnande som helhet.

Samarbetet med vårdnadshavarna är särskilt viktigt vid övergångsskedena, till exempel då barnet börjar i småbarnspedagogiken, vid övergångar inom småbarnspedagogiken, då ett barn byter daghem eller då barnet börjar i förskoleundervisningen. Den gemensamma diskussionen är särskilt viktig då barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas (kapitel 1.3) och samarbetet med vårdnadshavarna betonas också då barnets stöd för utveckling och lärande planeras och genomförs (kapitel 5). En förtroendefull atmosfär skapar förutsättningar för samarbete mellan vårdnadshavarna och personalen också i utmanande situationer, till exempel då det finns anledning till oro om barnets välbefinnande.

[65] Lag om småbarnspedagogik 14 a § och Språklag 18 § (423/2003)

Barnens vårdnadshavare ska ges möjligheter att delta i planeringen och utvecklingen av målen för den småbarnspedagogiska verksamheten och det fostrande arbetet tillsammans med personalen och barnen. Informations- och kommunikationsteknik används i samarbetet med vårdnadshavarna. Samarbetet kan också främja vårdnadshavarnas kontakt sinsemellan. Vårdnadshavarnas nätverkande och gemensamma aktiviteter vid olika evenemang stärker gemenskapen och stödjer personalen i deras arbete.

Mångprofessionellt samarbete

Syftet med det mångprofessionella samarbetet är att försäkra sig om att den småbarnspedagogiska verksamheten vid verksamhetsenheterna motsvarar barnens behov. Enligt lagen om småbarnspedagogik ska kommuner som anordnar småbarnspedagogik bedriva mångprofessionellt samarbete samt skapa de samarbetsstrukturer som behövs[66].

Inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska man samarbeta med rådgivningspersonalen, barnskyddet samt med andra aktörer inom hälsovården och socialvården. Vikten av samarbetet ökar om någon av dessa aktörer känner oro för barnets utveckling eller välbefinnande samt när barnets stöd planeras och ordnas. I den omfattande hälsoundersökningen ingår, med vårdnadshavarens skriftliga samtycke, personalens bedömning av hur ett barn under skolåldern klarar sig i den småbarnspedagogiska verksamheten[67]. Personalens bedömning är en viktig del av bedömningen av barnets helhetsmässiga växande, utveckling och välbefinnande och vid tidig identifiering av barnets behov av stöd i ett mångprofessionellt samarbete.

Med samarbetspartner menas alla de regionala och lokala aktörer som det är naturligt att samarbeta med inom småbarnspedagogiken. Samarbete till exempel med instanser som ansvarar för undervisning, idrott, bibliotek och kultur och med andra aktörer i närmiljön gör lärmiljöerna mångsidigare och stödjer verksamhetens mål. Samarbetet mellan kommunens småbarnspedagogiska verksamhet och de privata serviceproducenterna som erbjuder småbarnspedagogisk verksamhet inom kommunen är centralt. Andra samarbetspartner inom småbarnspedagogiken är till exempel organisationer, församlingar, polisen samt kost- och städservice.

I LOJO

Samarbetet med vårdnadshavarna börjar när barnet övergår till småbarnspedagogiken. När vårdnadshavarna lämnar och hämtar barnet diskuterar man med dem om dagliga saker. Större frågor angående barnet diskuteras på småbarnspedagogiska samtal som hålls regelbundet. Samarbetet bygger på förtroende, respekt, förmåga att lyssna och beaktande av familjernas olika situationer. Vårdnadshavarna och barnen deltar i samarbetet och planeringen, genomförandet och bedömningen av den småbarnspedagogiska verksamheten. Samarbetet är gemensamt och individuellt (se kapitel 5). Enheterna beskriver i sin verksamhetsplan samarbetet med vårdnadshavarna.

När barnet flyttas från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen eller byter plats inom småbarnspedagogiken sköter enheten informationsöverföringen. För den nya platsen inom småbarnspedagogiken berättar man om de pedagogiska arbetssätten som i samarbete med föräldrarna stött barnet samt om verksamhetskulturen på platsen varifrån barnet flyttas. Personalen inom

[66] Lag om småbarnspedagogik 9 och 11 e §
[67] Statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (380/2009) och ändringen av den 7 § (338/2011)

småbarnspedagogiken samarbetar med förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för att säkerställa den pedagogiska kontinuiteten. Genom ledarskap och samarbete med olika aktörer tryggar man gemenskapen och utvecklar en gemensam verksamhetskultur som en del av den gemensamma lärstigen från småbarnspedagogiken till nästa stadium.

En mångprofessionell grupp inom småbarnspedagogiken stödjer barnets välbefinnande med beaktande av gemenskapens och barnets individuella behov. Gruppen består av en daghemsföreståndare, en specialbarnträdgårdslärare, barnrådgivningens hälsovårdare och gruppens barnträdgårdslärare. Dessutom bjuder gruppen in nödvändiga sakkunniga vid planering av individuellt stöd. Gruppens mål är att ur elevvårdens perspektiv planera det gemensamma välbefinnandet och individuella stödåtgärder utifrån barnens och gruppens behov. När man reflekterar kring barnets individuella frågor samarbetar man tätt med vårdnadshavarna. I det mångprofessionella samarbetet strävar man efter tidigt ingripande och att genomföra familjecentrets modell Palvelutarpeen arviointi.

Småbarnspedagogiken i Lojo samarbetar även med den grundläggande utbildningen, församlingen, musikinstitutet, Lohjan liikuntakeskus, Samkommunen för Västra Nylands yrkesutbildning Luksia, övriga kommuner och aktörer, såsom Mannerheims barnskyddsförbund.

3.4 Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska följande beskrivas:

- målen för att utveckla verksamhetskulturen och metoderna för att utvärdera den
- lärmiljöerna och metoderna för att utvärdera dem
- målen och tillvägagångssätten för samarbetet med vårdnadshavarna
- målen, strukturen och tillvägagångssätten för mångprofessionellt samarbete
- metoderna för att utvärdera olika samarbetsformer.

Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att samtliga verksamhetsenheter kan precisera målen för att utveckla sin verksamhetskultur och lärmiljöerna samt precisera tillvägagångssätten för samarbete. Preciseringarna kan antecknas i den lokala planen i enlighet med anordnarens beslut.

4. Planering och genomförande av den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken

4.1 Referensram för den pedagogiska verksamheten

Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska präglas av ett helhetsskapande angreppssätt. Målet är att främja barnens lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens (figur 1). Den pedagogiska verksamheten förverkligas i samverkan mellan barnen och personalen och i den gemensamma verksamheten. Barnens spontana verksamhet, personalens och barnens gemensamma idéer till verksamhet och verksamhet som planerats av personalen ska komplettera varandra. Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska genomsyra den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

Figur 1. Referensram för den pedagogiska verksamheten

En målinriktad verksamhet utgår från värdegrunden (kapitel 2.4), synen på lärande (kapitel 2.5), en verksamhetskultur som stödjer värdegrunden och synen på lärande (kapitel 3) samt mångsidiga lärmiljöer (kapitel 3.2), samarbete (kapitel 3.3) och arbetssätt (kapitel 4.3). Barnens intressen och behov samt viktiga aspekter som anknyter till barnens uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten. En annan utgångspunkt är lärområdena som beskrivs i kapitel 4.5. En förutsättning för kvalitativ pedagogisk verksamhet är systematisk dokumentation, utvärdering och utveckling (kapitel 4.2 och 7). Planeringen av verksamheten ska även styras av målen för mångsidig kompetens.

Mål och riktlinjer för den pedagogiska verksamheten ska preciseras i de lokala planerna för småbarnspedagogik. Vid preciseringen av målen ska man ta hänsyn till de olika verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken, personalstrukturen och andra särdrag. Den lokala planen för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik (kapitel 1.3) ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten i barngruppen. Den småbarnspedagogiska verksamheten och förskoleundervisningen ska bilda en kontinuerlig helhet som är meningsfull för barnet och ger barnet möjlighet till framsteg i sitt lärande.

I LOJO

I Lojo utvecklas pedagogiskt ledarskap och en barnorienterad verksamhetskultur. Målet är att skapa pedagogiskt motiverade lärmiljöer och arbetssätt samt stärka barnens deltagande. Därtill betonar man utvecklingen av planmässig observation, dokumentering och bedömning som stöd för barnets individuella plan för småbarnspedagogik och för att åskådliggöra småbarnspedagogiken. Utöver delaktighet betonas även betydelsen av att barnen rör på sig och är fysiskt aktiva inom småbarnspedagogiken. I framtiden utvecklas utnyttjande av informations- och kommunikationsteknik i pedagogiskt syfte inom verksamheten med barn under förskoleålder.

Inom småbarnspedagogiken i Lojo arbetar man i smågrupper. Smågrupperna består vanligtvis av en fostrare och 4–7 barn. Barngruppens storlek fastställs på basis av lagen om småbarnspedagogik och på barnens individuella egenskaper. I gruppindelningen tar man dessutom i beaktande barnets ålder, individuella behov, syskon- och vänskapsrelationer, intressen, närvarodagar och verksamheten. I smågruppsverksamheten styr personalen aktivt grupprocessen samt hjälper barnen att delta i gruppens verksamhet på ett för varje barn lämpligt sätt. Genom att dela in verksamheten i etapper är det möjligt att bedriva verksamheten med smågrupper på ett flexibelt sätt och utnyttja närmiljöerna på ett mångsidigt sätt. Verksamheten med smågrupper genomförs dagligen i enlighet med en på förhand planerad och pedagogiskt motiverad plan.

Barnens deltagande och stärkandet av detta är en av de viktigaste pedagogiska prioriteterna inom småbarnspedagogiken. Deltagande genomförs i form av att barnen och de vuxna planerar verksamheten tillsammans. Deltagande betyder inte att enskilda barns önskemål genomförs som sådana, utan det är en diskussion mellan alla gruppmedlemmar. Personalen ökar barnens deltagande genom att lyssna, observera och kommunicera med barnen.

Inom småbarnspedagogiken i Lojo planeras, uppföljs och bedöms den pedagogiska verksamheten på flera nivåer. Verksamheten bedöms enligt de riksomfattande målen, stadens mål, målen som enheterna inom småbarnspedagogiken ställt samt målen för barngruppen. Planeringen, uppföljningen och bedömningen sker på individ-, personal-, enhets-, regional- samt stadsnivå.

4.2 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation är en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten. Det är en kontinuerlig process där observationer, dokument och en gemensam tolkning av dessa skapar förståelse för den pedagogiska verksamheten. Den pedagogiska dokumentationen möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten.

Den pedagogiska dokumentationen ger information om barnens liv, utveckling, intressen, tankar, lärande och behov samt om barngruppens verksamhet, på ett konkret och mångsidigt sätt. Med hjälp av enskilda dokument, till exempel fotografier, teckningar eller personalens observationer, kan man tillsammans med barnen iaktta barnens utveckling och lärande. Barnens kunskaper och färdigheter, intressen och behov blir synliga genom den pedagogiska dokumentationen och ska utgöra grunden för planeringen av verksamheten.

Målet med en systematisk dokumentation är att personalen ska lära känna det enskilda barnet och förstå relationerna barnen emellan samt förstå på vilket sätt personalen och barnen i gruppen kommunicerar med varandra. Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utgående från barnen. Den information och förståelse som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet kontinuerligt ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov. Barnets plan för småbarnspedagogik är en del av den pedagogiska dokumentationsprocessen (kapitel 1.3). Systematisk dokumentation behövs också då man bedömer barnens behov av stöd för utveckling och lärande (kapitel 5).

Dokumentation som har samlats in under en längre tid är en viktig del av utvärderingen av den pedagogiska verksamheten och personalens självvärdering av verksamheten (kapitel 7.1).

I LOJO

Den pedagogiska dokumentationen upprättas på många olika sätt. Utöver barnets plan för småbarnspedagogik dokumenteras barnets lärande, växande och utveckling i exempelvis en mapp över barnets växande i form av barnets arbeten, intervjuer med barnet och fotografier. De digitala verktygen inom småbarnspedagogiken gör det möjligt att fotografera och filma. I Lojo utvecklas användningen av den digitala lärmiljön Pedanet inom småbarnspedagogiken. Den småbarnspedagogiska verksamheten synliggörs i Pedanet-miljön med hjälp av bilder, videor och berättelser. De pedagogiska dokumenten påvisar barnets växande och utveckling och är viktiga när barnet flyttar från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen. Med hjälp av observation och dokumentation bedöms barnets stödbehov och hur det genomförs vid enheten inom småbarnspedagogik.

I Lojo görs årligen en bedömning av 3–6-åringars utveckling som stöd för barnets individuella plan för småbarnspedagogik i samarbete med rådgivningen och vårdnadshavarna. I Lojo är målet är att övergå till elektroniska dokument inom småbarnspedagogiken, inklusive barnets plan för småbarnspedagogik och mapp över barnets växande.

4.3 Mångsidiga arbetssätt

Småbarnspedagogikens uppdrag och mål samt barnens ålder, behov, förutsättningar och intressen ska styra valet av arbetssätt. Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetssätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetssätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen för att personalen ska kunna förstå och bemöta barnens initiativ.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetssätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetssätt. En variation av arbetssätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetssätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetssätt.

I LOJO

Utöver de lokaler som byggts i Lojo erbjuder den närliggande naturen mångsidiga inlärningsmöjligheter och arbetssätt. Barnen ges tid och rum att undersöka, försöka och inse saker. De leds vidare och uppmuntras att förstå, och de erbjuds olika arbetssätt så att alla barn får uppleva hur det känns att lyckas och lära att lära sig. Arbetssätten utvecklas på grundval av personalens självbedömning samt respons från barnen och vårdnadshavarna. När man bildar lärmiljöer ska man fästa uppmärksamhet vid barngruppens intressen samt behov. Genom programmet Ilo kasvaa liikkuen har man i Lojo betonat motion som ett arbetssätt. Lärmiljöerna formas om möjligt så att barnen kan leka, undersöka, lära sig och inse saker när de rör på sig.

4.4 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande

Leken är central inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att erbjuda barnen möjligheter till olika slags lekar. Leken främjar barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Även om barnet självt inte upplever leken som ett verktyg för lärande, utan ett sätt att vara och leva samt gestalta världen, så lär sig barnet genom leken. Upplevelser som väcker barnens känslor, nyfikenhet och intresse stimulerar till lek.

För barnet är det leken i sig som är viktig. Leken ger barnen glädje och välbehag. I leken är barnen aktiva aktörer. De strukturerar och utforskar världen omkring sig, utvecklar sociala relationer och skapar mening utifrån sina erfarenheter. I leken bildar barnen sig en uppfattning om sig själva och andra människor. I leken härmar barnen, skapar nytt och modifierar vad de ser. Samtidigt gestaltar och testar de sina drömmar och önskningar. Med fantasins hjälp kan barnen pröva olika roller och idéer som annars inte skulle gå att förverkliga. I leken kan barnen bearbeta svåra upplevelser och tryggt pröva, försöka och göra misstag.

I leken förenas centrala element som främjar lärandet: entusiasm, att göra tillsammans och att utmana de egna färdigheterna. Leken utvecklas och tar sig olika former i takt med ökad erfarenhet av lek. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka. I leken iakttar, prövar och lär sig barnen gruppens regler. Då barnen leker i grupp lär de sig att reglera sina känslor och sin vilja samt att ta andra människors perspektiv i beaktande. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären.

Leken är ett centralt arbetssätt inom småbarnspedagogiken. I den pedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp

lekvärldar. Personalen ska inse vilken betydelse det har för barnens välbefinnande och lärande att de får koncentrera sig på att undersöka, uttrycka sig spontant och kreativt samt leka fartfyllda och aktiva rörelselekar. Olika situationer kan berikas genom lek. Ramsor, ordlekar, sånger och lekfull samvaro stärker en positiv atmosfär, vilket stödjer barnens lärande och välbefinnande.

Personalen ska trygga förutsättningarna för lek, handleda leken på ett lämpligt sätt och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer.

Personalen ska även iaktta och dokumentera barnens lek. Genom att observera leken får personalen insikt i barnens tänkande och intressen, deras känslor och upplevelser. Observationerna ska användas för att planera och handleda leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt.

Långvarig lek kräver tid, utrymme, lugn och ro samt lämpliga lekredskap och material som är tillgängliga för barnen. Lärmiljöerna ska anpassas efter leken, eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom det anvisade området.

Kännedom om barnkultur och medier riktade till barn hjälper personalen att förstå barnens lekar. Även olika spel och digitala verktyg erbjuder många slags möjligheter för barnens lek. I en lärmiljö som uppmuntrar till lek lär sig även den vuxna. Med vårdnadshavarna ska personalen diskutera lekens betydelse och iakttagelser i anknytning till barnens lekar. På detta sätt kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

I LOJO

Vuxnas förmåga att ta vara på barnets idéer till lek är viktig. Vuxna skapar möjligheter för lek, observerar och stöder vid behov lekens gång. I lärmiljön är lekredskapen placerade så att barnen själva kan nå dem och man strävar efter att alla utrymmen används på ett mångsidigt sätt för lek. Man ska eftersträva att reservera tid för lek så att barnet hinner fördjupa sig i leken, få insikter, prova och uppleva olika saker och känslotillstånd. Man ska eftersträva att inte ”bryta” så att den kan tas upp på nytt vid nästa tillfälle. Verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken är omgivna av den vackra naturen i Lojo. Detta ger ypperliga möjligheter att ordna berikande utomhuslekar och pedagogik i naturen. Fostraren spelar en viktig roll i att stöda, observera och handleda barnens lekar.

Verksamheten med smågrupper hjälper till att skapa en lekmiljö där fostraren kan behandla varje barn som en individ och tillgodose barnets behov. Verksamheten med smågrupper genomförs i samarbete med övriga grupper över gruppgränserna för att öka gemenskapen.

4.5 Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. Lärområdena är indelade i fem helheter i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan nämligen[68]:

- Språkens rika värld
- Mina många uttrycksformer
- Jag och vår gemenskap
- Jag utforskar min omgivning
- Jag växer, rör på mig och utvecklas.

En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Den centrala utgångspunkten för verksamheten är barnens frågor och intressen. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnen lär sig. Personalen ska se till att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Språkens rika värld

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja utvecklingen av barnens **språkliga kunskaper och färdigheter** samt deras **språkliga identiteter**. Barnens intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer ska stärkas. Då man stödjer språkutvecklingen utvecklas även barnets multilitteracitet (kapitel 2.7). Språkutvecklingen har också samband med andra delområden inom mångsidig kompetens, bland annat kulturell och kommunikativ kompetens. När barnens språkliga färdigheter utvecklas ger det barnen nya möjligheter att påverka, delta och vara aktiva aktörer.

För barnen är språket både ett föremål och ett verktyg för lärandet. Med hjälp av sin språkliga uttrycksförmåga kan barnet hantera olika situationer och företeelser, kommunicera med andra, uttrycka sig och skaffa information. En mångsidig språkmiljö och samarbete med vårdnadshavarna stödjer barnens språkliga utveckling. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen regelbundet få uppmuntrande respons på sin språkliga uttrycksförmåga och sina kommunikationsfärdigheter.

Barnen kan lära sig flera språk samtidigt, till exempel så att språken utvecklas och används på varierande sätt i olika sammanhang. Inom verksamheten ska man ta hänsyn till att barnen lever i olika språkliga miljöer. Språkbruket och sättet att kommunicera varierar mellan hemmen och i vissa hem talas det flera språk. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språklig och kulturell mångfald synliggöras i samarbete med

[68] Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014

vårdnadshavarna, vilket stödjer utvecklingen av barnens språkliga identiteter. Preciseringar gällande språk och kultur behandlas i kapitel 4.6.

Med tanke på språkinlärningen är det viktigt att vara medveten om att barn i samma ålder kan befinna sig i olika skeden av språkutvecklingen inom olika delområden. **De språkliga identiteterna utvecklas** när barnen får stöd och handledning inom de centrala delområdena för språkliga kunskaper och färdigheter.

Figur 2. Språkutvecklingens centrala delområden inom småbarnspedagogiken

Med tanke på utvecklingen av **kommunikationsfärdigheter** är det viktigt att barnen upplever att de blir hörda och att deras initiativ blir bemötta. Det är centralt att personalen är sensitiv för och reagerar även på barnens non-verbala budskap. Utvecklingen av kommunikationsfärdigheter stöds genom att barnen uppmuntras att kommunicera med personalen och med varandra.

Genom en mångfald av språkliga modeller stödjer man barnens **språkförståelse**. Genom att systematiskt verbalisera och diskutera med barnen stöds utvecklingen av barnens ordförråd. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språkbruket vara beskrivande och exakt. Barnets språkförståelse ska vid behov stödjas med hjälp av bilder, föremål och tecken.

Utvecklingen av barnens **muntliga språkfärdighet** ska följas upp och handledas. Barnen ska uppmuntras att tala i olika situationer både med vuxna och med varandra, vilket främjar förmågan att använda och förstå talat språk. Tillsammans med barnen ska man också iaktta tonfall och betoningar.

Den **språkliga uttrycksförmågan** ska stimuleras och barnen och personalen ska tillsammans fundera över användningen av språk i olika situationer. Syftet är att stärka förmågan att anpassa språket enligt situationen. Barnen ska få öva sig i att berätta, förklara och diskutera. När barnen får leva sig in i olika situationer, använda humor och lära sig goda vanor stärks deras språkliga uttrycksförmåga. Genom att barnen bekantar sig med olika typer av texter utvecklas den språkliga uttrycksförmågan och förmågan att skilja på talat och skrivet språk.

Barnens språkliga uttryck berikas då deras **verbala arbetsminne och ordförråd** utökas. Till personalens uppgift hör att medvetet stödja denna utveckling. För att stödja utvecklingen av det verbala arbetsminnet kan t.ex. ramsor och sånglekar användas. Att leka med språket, benämna och att använda beskrivande ord främjar utvecklingen av barnens verbala arbetsminne och ordförråd. En rofylld tid för diskussioner, läsning och berättelser ger barnen möjlighet att fundera över ords och texters betydelser och att lära sig nya begrepp i olika kontexter.

Att iaktta olika språk i närmiljön stödjer utvecklingen av barnens **språkliga medvetenhet**. Personalen ska väcka och öka barnens intresse för talat och skrivet språk och småningom också för att läsa och skriva. Genom

att iaktta och undersöka språk styrs barnens uppmärksamhet från ordens betydelse till språkets former och strukturer, bland annat till ord, stavelser och ljud. Barnen ska uppmuntras att lekskriva och lekläsa.

I småbarnspedagogiken ska rika och varierande texter användas. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Barnen ska få höra berättelser och de ska uppmuntras att hitta på egna berättelser. Barnens berättelser, ramsor och verbala budskap ska dokumenteras. För att stödja multilitteraciteten inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska vid sidan om talat språk också bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter användas.

Mina många uttrycksformer

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens **musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga** och att låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter. Barn uttrycker sig ofta på ett helhetsbetonat sätt och kombinerar olika uttrycksformer på ett kreativt sätt. Att uppleva och uttrycka konst främjar barnens förutsättningar för lärande, deras sociala färdigheter, positiva självbild och förmåga att förstå och strukturera sin omvärld. Förmågan att tänka och lära sig utvecklas då barnen undersöker, tolkar och skapar mening genom att öva att uttrycka sig på olika sätt. Förmågan att fantisera och föreställa sig olika saker är central också då barnets etiska tänkande utvecklas. Att bekanta sig med kulturarvet, konst och olika uttrycksformer stärker barnens mångsidiga kompetenser också när det gäller delområdena multilitteracitet och förmåga att delta och påverka (kapitel 2.7).

Kulturen är en viktig del av barnets identitet. Småbarnspedagogiken ska ge barnen möjligheter att se och uppleva konst och kultur på ett mångsidigt sätt. Upplevelser av konst och kultur stärker barnens förmåga att ta till sig, ta del av och skapa kultur. Samtidigt lär sig barnen att förstå konstens och kulturarvets betydelse och värde.

Genom att uttrycka sig på olika sätt upplever och gestaltar barnen världen på ett sätt som tilltalar och inspirerar dem. Konstnärliga uttrycksformer uppmuntrar barnen att synliggöra sina iakttagelser, känslor och kreativa tankar. Olika uttrycksformer ska utforskas med hjälp av olika sinnen, arbetssätt, lärmiljöer och genom att ta vara på kulturutbudet i närmiljön. Estetiska och inspirerande lärmiljöer, tillgång till mångsidiga redskap och material samt tillräcklig handledning har stor betydelse då barnen bekantar sig med olika uttrycksformer.

Konstfostran omfattar både spontan och på förhand planerad verksamhet. I skapande och lärande processer betonas att barnen ska få möjligheter att försöka och undersöka samt öva olika arbetsfaser och dokumentera dem. Varje barns individuella sätt att uttrycka sig ska stödjas och barnens gemensamma kreativa processer ska ges tillräckligt med tid och utrymme. Att utnyttja personalens, barnens och samarbetspartnernas specialkompetens berikar konstfostran.

Inom småbarnspedagogiken är målet att utveckla barnens förmåga att **uttrycka sig musikaliskt** genom att ge barnen musikaliska upplevelser och stärka deras intresse och förhållande till musiken. Barnen ska uppmuntras att lyssna till och uppleva musik och att iaktta ljudmiljön. Barnens förmåga att uppfatta musik, ljudlängd, ljudnivå, ljudstyrka och klangfärger utvecklas genom lekfull musikalisk verksamhet. Man sjunger och säger ramsor tillsammans, prövar olika instrument, lyssnar till musik och rör sig till musik. Barnen ska få erfarenheter av grundrytm, ordrytm och av att använda kroppen som instrument. Barnen ska uppmuntras

att använda sin fantasi och att uttrycka tankar och känslor som musiken väcker, till exempel i bilder eller genom att berätta och dansa. Barnen ska också få erfarenheter av att skapa musik tillsammans och öva inför mindre musikframföranden samt uppleva glädjen över att lyckas i ett framförande.

När det gäller den **visuella uttrycksförmågan** är målet att utveckla barnens förhållande till bildkonst, annan visuell kultur och kulturarvet. Barnen ska ges möjligheter att njuta av att skapa bilder och få estetiska upplevelser och erfarenheter av konst. Barnen ska träna sitt visuella tänkande och sin förmåga att iaktta och tolka bilder genom att uttrycka sig visuellt på flera olika sätt. Förmågan att skapa bilder utvecklas med hjälp av olika sinnen och genom att skapa samband med andra uttrycksformer. Barnen ska få pröva att skapa bilder på olika sätt och med olika verktyg och material, till exempel genom att måla, rita, bygga och skapa mediepresentationer. Tillsammans med barnen ska man iaktta och analysera bilder, konstverk, medieinnehåll och föremål som barnen själva producerat och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska handledas att tolka och beskriva sina tankar om budskapet i bilderna. Bilder ska studeras med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska få träna sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt och fördjupa sin kunskap om konstruktioner, material och tekniker i slöjd, till exempel genom att modellera, bygga, sy och snickra. Avsikten är att ge barnen möjligheter att glädjas över att skapa, uppleva och upptäcka samt att njuta av att vara kreativa och sätta sin egen prägel på arbetet. Barnen ska ges möjligheter att experimentera med, undersöka och kombinera olika mjuka och hårda material samt att lära sig de tekniker som behövs i arbetet. Barnen ska få planera och skapa olika verk och föremål. I samband med arbetet kan man undersöka och ta vara på såväl hantverkstraditioner som anknyter till barnens bakgrund som lokala hantverkstraditioner.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig verbalt och kroppsligt** till exempel med hjälp av drama, dans och lek. Målet är att övningarna och lekarna ska ge barnen möjlighet att uppleva, uttrycka sig och kommunicera verbalt och kroppsligt på ett mångsidigt sätt. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av kreativa processer som planeras, genomförs och utvärderas gemensamt. Barnlitteratur, ordkonst, olika former av teater, dans och cirkus ska utnyttjas mångsidigt i verksamheten.

Jag och vår gemenskap

Då barnen börjar i den småbarnspedagogiska verksamheten blir deras livsmiljö utanför hemmet större. Utöver det egna hemmets traditioner, vanor, värderingar och åskådningar möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Småbarnspedagogikens uppdrag är att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: **etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media.** I verksamheten kan man på ett mångsidigt sätt använda till exempel sagor, musik, bildkonst, lek, drama, olika medieinnehåll samt gäster, besök och evenemang i den närmaste omgivningen. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig (kapitel 2.7).

Personalen ska stödja barnens förmåga till **etiskt tänkande** genom att tillsammans med barnen fundera på etiska frågor som förekommer i olika sammanhang eller som barnen funderar över. Det kan handla om teman som vänskap, skillnaden mellan rätt och fel eller rättvisa. Det kan också handla om rädsla, sorg och glädje.

Etiska frågor ska behandlas så att barnen kan känna sig trygga och accepterade. Tillsammans med barnen ska man också fundera över gruppens regler och varför de behövs.

Inom **åskådningsfostran** ska man tillsammans bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen. Irreligiositet betraktas vid sidan av övriga åskådningar. Målet är att främja ömsesidig respekt och förståelse gentemot olika åskådningar samt stödja-barnens kulturella och åskådningsrelaterade identiteter. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med olika åskådningar och traditioner som hänger ihop med dem. Åskådningarna kan undersökas på ett naturligt sätt i samband med till exempel årstidsfester och evenemang samt i olika situationer i vardagen så som vid påklädning eller vid måltider. Det ska finnas utrymme för barnen att förundras och de vuxna ska tillsammans med dem fundera på frågor om livet. När det gäller åskådningsfostran ska personalen samarbeta med vårdnadshavarna samt ta hänsyn till och respektera varje familjs bakgrund, åskådningar och värderingar. Åskådningsfostran stödjer barnens mångsidiga kompetens bland annat inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig (kapitel 2.7).

Genom att fundera över **närmiljöns förflutna, nutid och framtid** riktas barnens intresse mot historiska frågor och byggandet av en hållbar framtid. Mångfalden i barnens uppväxtmiljöer granskas också.

Barnen ska ges möjligheter att leva sig in i historiska händelser och situationer. Viktiga informationskällor är barnen själva och deras personliga historia samt personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen. Också vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv kan utnyttjas. Det förflutna kan utforskas till exempel med hjälp av lekar och musik som var aktuella när barnens mor- och farföräldrar var barn.

Nutiden iakttas genom att personalen tillsammans med barnen diskuterar aktuella frågor som barnen funderar över eller är intresserade av. Mångfalden i närmiljön ska undersökas och respekteras. Personalen undersöker tillsammans med barnen till exempel människors, könens och familjernas mångfald. Målet är att barnen ska lära sig förstå att människor är olika men ändå lika värda.

Utöver det förflutna och nutiden är det viktigt att fundera över framtiden och hur vi kan påverka och bidra till en hållbar framtid. Det kan man göra till exempel i samband med att man planerar lekar till den kommande årstiden eller då man planerar den egna lärmiljön. Tillsammans med barnen kan man till exempel bygga framtida fantasivärldar eller reflektera kring framtiden utgående från yrken som intresserar barnen.

Inom småbarnspedagogiken har **mediefostran** som uppdrag att stödja barnens förutsättningar att vara aktiva och uttrycka sig i gruppen. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med olika medier och pröva att producera medieinnehåll på ett lekfullt sätt i trygga miljöer. Man ska tillsammans fundera över medieinnehåll som anknyter till barnens liv och innehållets sanningsenlighet. Samtidigt utvecklar barnen sina färdigheter i käll- och mediekritik. Barnen ska få handledning i att använda medier på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till sitt eget och andras välbefinnande. Teman som förekommer i medierna kan tas upp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av drama.

Jag utforskar min omgivning

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att ge barnen färdigheter att iaktta, strukturera och förstå sin omgivning. Barnen ska handledas att utforska och röra sig i naturen och den byggda miljön. Småbarnspedagogiken ska stödja utvecklingen av barnens **matematiska tänkande** och stärka en positiv inställning till matematiken. Småbarnspedagogiken ska även omfatta **miljöfostran och teknologifostran**.

Egna iakttagelser, upplevelser och erfarenheter i anslutning till lärmiljöerna hjälper barnen att förstå orsakssammanhang och att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet (kapitel 2.7).

Målet med småbarnspedagogiken är att erbjuda barnen, oberoende av på vilket stadium av **matematiskt tänkande** de befinner sig, glädje över insikt och lärande. Barnen ska stifta bekantskap med matematiken och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt. Barnen ska handledas att upptäcka matematiken i vardagliga situationer och i omgivningen. Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska iakttagelser. Iakttagelserna presenteras och utforskas till exempel med kroppen eller med hjälp av olika redskap och bilder. Barnen ska ges möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Barnen ska också uppmuntras att hitta problem som anknyter till lärmiljön, fundera över dem, dra slutsatser och söka lösningar på dem.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska stödjas mångsidigt i interaktiva situationer, till exempel genom lek och med hjälp av material som intresserar barnen. Barnen ska uppmuntras att iaktta antal i miljön och, i takt med att färdigheterna ökar, att kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Förmågan att se och räkna upp talföljder kan utvecklas till exempel med hjälp av rim och ramsor. Tillsammans med barnen prövar man att mäta och övar plats- och jämförelsebegrepp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av olika redskap.

Barnens förmåga att uppfatta rum och plan ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska uppmuntras att undersöka kroppar och former och att leka med dem. För att stärka barnens geometriska tänkande ska barnen ges möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Tidsbegreppet utforskas till exempel genom att iaktta årstiderna och dygnets olika tider.

Syftet med **miljöfostran** är att stärka barnens förhållande till naturen, lära dem att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda dem att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Miljöfostran omfattar tre dimensioner: att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att agera till förmån för miljön. Den närbelägna naturen och den byggda miljön är både föremål för lärande och lärmiljöer.

Att göra utflykter i naturen och i den byggda miljön samt att undersöka omgivningen är en viktig del av den småbarnspedagogiska verksamheten. Genom positiva upplevelser lär sig barnet att njuta av naturen och närmiljön och det stärker barnets förhållande till sin omgivning. Olika naturfenomen iakttas med flera sinnen och under olika årstider och man diskuterar och undersöker dem. Samtidigt lär sig barnen att använda begrepp som hör ihop med omgivningen. Genom att öva sig att känna igen olika växt- och djurarter stärks kunskapen om naturen. Tillsammans med barnen övar man att söka information om frågor som intresserar dem. Naturen kan också vara en plats för estetiska upplevelser och avkoppling.

Barnen ska handledas att vörda naturen och dess växter och djur. Tanken med miljöfostran är att barnen ska tillägna sig en hållbar livsstil och öva färdigheter som den förutsätter. Sådana färdigheter är bland annat att inte skräpa ned i samband med utflykter, att lära sig måttlighet och sparsamhet, att förhålla sig ansvarsfullt i samband med måltider, att spara energi och att minska avfallet genom till exempel återvinning, reparation av föremål och återanvändning. Samtidigt ska barnen handledas att fästa uppmärksamhet vid konsekvenserna av olika handlingar.

Syftet med **teknologifostran** är att uppmuntra barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt. Barnen ska handledas att upptäcka teknik i omgivningen och att hitta på egna

kreativa lösningar. Barnen ska även uppmuntras att ställa frågor, att gemensamt söka svar på dem och att dra slutsatser.

Personalen ska tillsammans med barnen iaktta tekniska lösningar i vardagen och bekanta sig med digitala verktyg och hur de fungerar. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en trygg användning av maskiner och apparater. Barnen ska ges möjligheter att förverkliga sina egna idéer till exempel genom att bygga med olika material och testa hur olika apparater fungerar. De ska också uppmuntras att beskriva sina lösningar. Tillsammans ska man lösa problem och glädjas över att lyckas. Målet är att barnen genom egna erfarenheter ska komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet. I verksamheten kan man använda tekniska lösningar som finns i närmiljön, till exempel i leksaker, och undersöka hur de fungerar.

Jag växer, rör på mig och utvecklas

Detta lärområde omfattar mål som anknyter till **fysisk aktivitet, matfostran, hälsa, trygghet och säkerhet.** Ett uppdrag inom småbarnspedagogiken är att tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdet vardagskompetens (kapitel 2.7).

Syftet med småbarnspedagogiken är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Barnen ska uppmuntras att vara ute, leka och röra på sig under alla årstider. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges tillräckliga möjligheter att fritt röra på sig både inomhus och utomhus. Den fysiska fostran ska vara regelbunden och barncentrerad, mångsidig och målinriktad. Tillräcklig fysisk aktivitet är viktig för barnets sunda uppväxt, utveckling, lärande och välbefinnande. Fysisk aktivitet innebär olika typer av rörelseaktiviteter och olika ansträngande sätt att röra på sig, till exempel att leka inomhus och utomhus, samt att göra utflykter och delta i ledda rörelsestunder. Att röra på sig tillsammans utvecklar barnens sociala färdigheter, så som kommunikationsfärdigheter och självregleringsförmåga. Den fysiska aktiviteten ska vara en naturlig del av barnets dag. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen uppmuntras till fysisk aktivitet också på fritiden i olika utrymmen och i olika terränger och förhållanden utomhus.

Småbarnspedagogiken har även som uppdrag att utveckla barnens kroppskännedom och -kontroll samt grundläggande motoriska färdigheter, till exempel balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Man ska använda sig av olika sinnen och använda redskap av olika material som inspirerar barnen att röra på sig. Den fysiska aktiviteten ska varieras på ett naturligt sätt med avseende på längd, intensitet och tempo. Barnen ska få erfarenheter av att röra på sig individuellt, parvis och i grupp. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen få erfarenheter av olika rörelselekar, till exempel traditionella gårdslekar, sago- eller musikgymnastik. Man ska utnyttja de olika årstiderna så att barnen har möjligheter att lära sig för årstiderna typiska sätt att röra på sig utomhus.

Regelbunden och ledd fysisk aktivitet spelar en stor roll för barnens helhetsmässiga utveckling och motoriska lärande. Därför är det viktigt att systematiskt observera hur barnens motoriska färdigheter utvecklas. Personalen ska planera dagsstrukturen, inomhus- och utomhusmiljön samt verksamhetens innehåll så att barnen kan njuta av att röra på sig i olika sammanhang på flera olika sätt. Redskapen ska vara tillgängliga för barnen så att de kan använda dem också för spontana aktiviteter och lekar. Inom småbarnspedagogiken är det viktigt att se till att redskapen är trygga.

Syftet med **matfostran** är att främja ett positivt förhållningssätt till mat och ätande samt stödja mångsidiga och hälsosamma matvanor. Barnen ska handledas att äta självständigt, mångsidigt och tillräckligt. De dagliga måltiderna ska avnjutas i en lugn atmosfär och barnen ska få lära sig gott bordsskick, att ge matro och att äta tillsammans. Med hjälp av olika sinnen och genom att noga studera maten bekantar man sig med maträtter, deras ursprung, utseende, sammansättning och smak. Samtal, sagor och sånger om mat utvecklar barnens ordförråd angående mat.

I småbarnspedagogiken ska man tillsammans med barnen fundera över faktorer som är förknippade med **hälsa, trygghet och säkerhet**. Barnens förmåga att sköta sin hälsa och personliga hygien ska stödjas. Tillsammans med barnen ska man diskutera betydelsen av att röra på sig, vila och ha goda mänskliga relationer för välbefinnandet och hälsan. Barnen ska få lära sig om säkerhet i dagliga situationer. Det kan till exempel vara påklädnings-, måltids-, lek- eller utomhussituationer. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen bekanta sig med regler för hur man rör sig tryggt och de ska öva sig att röra sig tryggt i trafiken. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp och att handla tryggt i olika situationer och miljöer.

I LOJO

I Lojo erbjuder biblioteken omfattande samarbetsmöjligheter i hela staden. Barnens vårdnadshavare uppmuntras att utnyttja bibliotekstjänsterna samt läsa för sina barn.

Inom småbarnspedagogiken skapar man lärmiljöer så att de stöder barnens egen aktivitet och kreativitet att uttrycka sig. Lärmiljön utvidgas att omfatta närmiljön, den omkringliggande naturen och kulturtjänsterna. Man utnyttjar informations- och kommunikationsteknik för att uttrycka sig på kreativa sätt.

Lojo har genom kommunsammanslagningarna vuxit till en mångsidig stad där landsbygden och staden existerar parallellt. Detta har även medfört regionala skillnader. Lojo har en diger historia och ett långt kulturarv.

Åskådningsfostran stöder samarbetet med församlingen i Lojo. Kontaktpersoner för församlingen och småbarnspedagogiken möts regelbundet varje år. Man samarbetar bland annat i upprättande av planen för småbarnspedagogik och utbildning inom åskådningsfostran.

I enlighet med målen för hållbar utveckling har Lojo stad upprättat en miljöplan som omfattar alla aktörer i staden. Inom småbarnspedagogiken har man upprättat en plan för miljöfostran som är en del av utbildningen och undervisningens kontinuitet. Planen är avsedd att beskriva miljöfostran enligt värden för hållbar utveckling. Det har upprättats egna miljöplaner för varje område inom småbarnspedagogiken med beaktande av de regionala skillnaderna. Miljöfostran bygger på de principer som fastställts i miljöplanen.

Barnens hälsa, trygghet och mentala välbefinnande stöds i samarbete med vårdnadshavarna samt övriga aktörer (t.ex. rådgivningen, måltidstjänster, säkerhetsanvisningar). Motion och utomhusvistelse främjas (med beaktande av de nationella motionsrekommendationerna) som en del av den dagliga verksamheten. Den mångsidiga miljön utnyttjas för att röra på sig dagligen såväl i handledd verksamhet som på initiativ av barnet. För att genomföra motionsrekommendationerna inom småbarnspedagogiken samarbetar man med Lohjan liikuntakeskus, Kisakallion urheilupuisto samt övriga aktörer i regionen. Prioriteterna är att öka mängden arbetssätt som främjar aktiviteter och motion inom småbarnspedagogiken. Mentalt välbefinnande stöds genom förebyggande av mobbning, skapande och främjande av goda

vänskapsrelationer och öva de emotionella färdigheterna med olika redskap (t.ex. Lapsen mieli och Askeleittain-materialet).

4.6 Preciseringar gällande språk och kultur

Utgångspunkten i grunderna för planen för småbarnspedagogik är att de språkliga och kulturella aspekterna ska beaktas för varje barn som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten. I småbarnspedagogiken ska barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund ses som något positivt som berikar gruppen. En språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik innebär att olika språk, kulturer och åskådningar knyts samman till en del av den småbarnspedagogiska helheten.

Enligt lagen om småbarnspedagogik ska kommunen se till att småbarnspedagogik anordnas på barnets modersmål, då det är svenska, finska eller samiska[69]. Även andra språk kan användas i småbarnspedagogiken ifall det inte äventyrar förverkligandet av målen i grunderna för planen för småbarnspedagogik. Om andra språk används ska barnet också få stöd för sin modersmålsutveckling i svenska eller finska. Ett samarbete mellan personal, vårdnadshavare och olika kultursamfund främjar kontinuiteten i barnens och familjernas kulturarv och stödjer barnens möjligheter att ge uttryck för sin egen kulturella bakgrund. I två- och flerspråkiga miljöer ska barnen uppmuntras att kommunicera med varandra.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten som pratar både **svenska och finska** som modersmål. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner och färdigheter. Samerna är ett urfolk som i enlighet med grundlagen har rätt till sitt eget språk och sin egen kultur[70]. Närmiljön och samarbetet med vårdnadshavarna och den samiska gemenskapen ska tas till vara i verksamheten. När småbarnspedagogisk verksamhet ordnas på något av de tre samiska språken, är verksamhetens särskilda mål att stärka barnens språkutveckling och förmåga att förstå och använda språket. Målet är att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det samiska språk- och kulturarvet.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **romska barn** har som särskilt mål att stärka barnens positiva identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur samt öka barnens delaktighet i samhället. Utöver det ska barnens språkliga utveckling stödjas i samarbete med barnens vårdnadshavare och den romska gemenskapen. I mån av möjlighet ska man ge barnen möjlighet att använda och tillägna sig romani. Personalen ska i samarbete med vårdnadshavarna främja bevarandet av det romska språk- och kulturarvet.

Småbarnspedagogisk verksamhet för **teckenspråkiga barn** kan genomföras antingen i en separat grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Teckenspråket kan vara barnets modersmål, första språk eller andra språk. Barnen som använder teckenspråk kan vara döva, hörselskadade eller hörande. Målet för småbarnspedagogiken för teckenspråkiga

[69] Lag om småbarnspedagogik 11 § 2 mom.
[70] Finlands grundlag 17 § 3 mom.

barn är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identiteter genom att ge dem möjlighet att använda och tillägna sig det finlandssvenska eller finska teckenspråket i samarbete med vårdnadshavarna. Målet är också att förbättra barnens förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer samt stärka teckenförrådet och kunskaperna i det finlandssvenska eller finska teckenspråket.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska **barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas inom språkens olika delområden utgående från barnens behov och förutsättningar. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

I mån av möjlighet skapas även tillfällen där barnen kan använda och lära sig sitt eget eller sina egna modersmål. Det egna modersmålet och att lära sig svenska eller finska som andraspråk ligger till grund för barnets funktionella två- och flerspråkighet. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål – ett eller flera – och kultur ligger i första hand hos barnets familj. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavare för att garantera ömsesidig förståelse.

Småbarnspedagogik på två språk

Småbarnspedagogik på två språk ska baseras på ett beslut fattat av kommunen eller en privat aktör. Syftet med småbarnspedagogisk verksamhet på två språk är att ta till vara barnens sensitiva period för tidig språkinlärning genom att erbjuda barnen en mångsidigare språkpedagogik än i vanliga fall. Barnen ska erbjudas tillfällen att tillägna sig språken och använda dem på ett aktivt och lekfullt sätt. Samtidigt läggs grunden för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö ska väcka barnens språkliga nyfikenhet och lust att experimentera. Olika kulturer möts också på ett naturligt sätt i den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på detta sätt.

Småbarnspedagogik på två språk indelas i omfattande och mindre omfattande. I omfattande småbarnspedagogik på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en två- eller flerspråkig miljö. I mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språken.

Omfattande småbarnspedagogik på två språk

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken i småbarnspedagogiken

Språkbad på finska kan ordnas inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och språkbad på svenska kan ordnas inom den finskspråkiga småbarnspedagogiken. Utöver det kan språkbad på samiska ordnas inom såväl den svensk- som den finskspråkiga småbarnspedagogiken. Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken är ett program som börjar i småbarnspedagogiken och fortsätter genom hela den grundläggande utbildningen. Språket i småbarnspedagogiken, undervisningsspråket i förskolan och skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Småbarnspedagogiken ska huvudsakligen ske på språkbadsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål – ett eller flera – ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Målet för verksamheten är att var och en i personalen konsekvent använder endast ett språk: antingen språkbadsspråket eller det språk som småbarnspedagogiken ordnas på. Barnen ska uppmuntras att använda språkbadsspråket, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Målet är att barnen kan övergå till förskoleundervisning och vidare till grundläggande utbildning i form av språkbad.

Annan omfattande småbarnspedagogik på två språk

I annan omfattande småbarnspedagogik på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att de olika språkgrupperna får tillräckligt stöd för sin språkutveckling. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i småbarnspedagogiken. Anordnaren av småbarnspedagogik ska från fall till fall i samråd med vårdnadshavarna överväga när ett sådant arrangemang stödjer barnets utveckling.

I småbarnspedagogik på två språk ska verksamheten planeras så att småbarnspedagogiken bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av personalens språkbruk och barnens aktiviteter. I mån av möjlighet ska var och en i personalen använda endast ett av språken aktivt. Barnen ska ha möjlighet att bli förstådda även på sitt modersmål, då det är svenska eller finska. Barnen ska uppmuntras att använda de två språken inom verksamheten. Målet är att barnen kan övergå till förskoleundervisning och grundläggande utbildning antingen på två språk eller på svenska eller finska.

Mindre omfattande småbarnspedagogik på två språk

Språkberikad småbarnspedagogik

Med språkberikad småbarnspedagogik avses här sådan småbarnspedagogik, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de språk som fastställs i lagen om småbarnspedagogik. Målet är att stödja språkutvecklingen, motivera barnen och möjliggöra ett mångsidigare språkval. Målet kan också vara att övergå till språkberikad undervisning eller annan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning på två språk eller till på annat sätt tidigarelagd språkundervisning.

Språkboverksamhet

Med språkboverksamhet avses inom småbarnspedagogiken sådan verksamhet som stärker barnens kunskap om deras egen kultur och erbjuder dem möjlighet att lära sig ett utrotningshotat minoritetsspråk eller

urfolksspråk som talas i familjen eller släkten. Principerna i språkboverksamheten kan påminna om språkbadsprinciperna.

I LOJO

I Lojo stöds barn med finska som andra språk i första hand genom att stärka deras språkkunskap. Barnens kunskaper i finska kartläggs med hjälp av blanketten Suomen kielen tukeminen kaksi- ja monikielisellä lapsella. Med hjälp av en plan stärks barnets förmåga att lära sig finska. Betydelsen av det egna modersmålet är viktig för inlärningen av språk, och familjen stöds genom barnets hela språkutveckling. Barnet lär sig att använda språket på ett mångsidigt sätt i växelverkan med jämnåriga barn.

I Lojo stadsbiblioteks samlingar finns flerspråkig barnlitteratur. Därtill kan man via stadsbiblioteket låna böcker från Flerspråkiga biblioteket gratis.

Lojo är en tvåspråkig stad. Småbarnspedagogiken tillhandahålls på såväl finska som svenska. I Lojo finns tre svenskspråkiga enheter inom småbarnspedagogiken. I Lojo är de svenskspråkiga en liten minoritet (3,5 %). Största delen av barnen inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken kommer från tvåspråkiga familjer, varvid det är mycket viktigt med tanke på barnens språkliga utveckling att svenska stöds inom småbarnspedagogiken. Barnens språkliga utveckling främjas i enlighet med punkten Språkens rika värld (4.5) i planen för småbarnspedagogik. Vi uppmanar även familjerna att stöda barnets svenska språkutveckling. Inom den svenskspråkiga småbarnspedagogiken görs det finlandssvenska kulturarvet bekant för barnen.

4.7 Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska följande mål och riktlinjer för den pedagogiska verksamheten preciseras med hänsyn till barnens ålder och utveckling samt de olika verksamhetsformernas särdrag.

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska följande beskrivas och preciseras:

- riktlinjerna för planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten samt metoderna för uppföljningen och utvärderingen
- riktlinjerna och tillvägagångssätten för den pedagogiska dokumentationen
- riktlinjerna för valet och användningen av mångsidiga arbetssätt
- på vilket sätt barnens lek stöds
- målen och innehållen för lärområdena
- på vilket sätt barnens intressen och delaktighet beaktas vid planeringen och genomförandet av den pedagogiska verksamheten
- på vilket sätt den småbarnspedagogiska verksamheten ordnas för olika språk- och kulturgrupper
- på vilket sätt den småbarnspedagogiska verksamheten på två språk genomförs

- på vilket sätt barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn får stöd för att lära sig svenska eller finska
- på vilket sätt samarbete och rutiner som gäller familjens språkval och stödet för modersmålet ordnas.

5. Stöd för barnets utveckling och lärande

I småbarnspedagogiken ska barnets utveckling och lärande stödjas på ett sätt som motsvarar barnets behov. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och då barnet börjar i förskoleundervisningen.

5.1 Principerna för stöd

Stöd för utveckling och lärande är en del av den kvalitativa verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår[71]. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Småbarnspedagogiken ska genomföras enligt principen om inkludering.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet för utveckling och lärande ska omfatta såväl lösningar som möter barnens individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska personalen se till att alla barn känner sig accepterade som individer och som medlemmar i gruppen. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild.

Samarbete mellan barnet, vårdnadshavaren, barnträdgårdsläraren, specialbarnträdgårdsläraren och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken är viktigt för att barnets behov av stöd ska identifieras samt när stödet planeras och genomförs. Hela personalen ska i enlighet med sin utbildning, sin arbetsbeskrivning och sitt ansvarsområde observera behovet av stöd och ge det stöd som behövs. Personal från social- och hälsovården ska vid behov delta i planeringen och utvärderingen av barnets stöd.

För ett barn på daghem eller i familjedagvård ska behovet av stöd antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik[72]. I planen antecknas ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet för barnets utveckling och lärande samt stödåtgärderna och hur de ska genomföras och utvärderas.

Stödet för barnets utveckling och lärande ska ordnas som en del av den dagliga småbarnspedagogiska verksamheten. Stödet ska i första hand ges genom olika flexibla arrangemang i barnets egen daghems- eller familjedagvårdsgrupp. Stödet kan med hänsyn till barnets bästa också ordnas delvis eller helt i en särskild grupp[73].

Stödet kan också ges inom övrig småbarnspedagogik i enlighet med anordnarens beslut. Inom övrig småbarnspedagogik kan man konsultera en specialbarnträdgårdslärare när stödet ordnas[74]. I samråd med vårdnadshavaren kan man också komma överens om att barnet flyttar till regelbunden småbarnspedagogisk verksamhet på ett daghem för att få det stöd som barnet behöver.

---

[71] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 7 punkten
[72] Lag om småbarnspedagogik 7 a §
[73] Lag om småbarnspedagogik 3 § 2 mom. (698/1982)
[74] Lag om småbarnspedagogik 4 a §

I LOJO

Vid enheterna inom småbarnspedagogiken finns en mångprofessionell grupp som arbetar för att stöda barnens välbefinnande på såväl gemenskaps- som individuell nivå. När det gäller småbarnspedagogik består gruppen av daghemsföreträdare, områdets specialbarnträdgårdslärare och barnträdgårdslärare eller familjedagvårdare. Gruppen rådfrågar barnrådgivningens hälsovårdare och vid behov andra experter. När man behandlar frågor angående ett enskilt barn på individnivå informeras barnets vårdnadshavare om att frågorna behandlas och de ges möjlighet att delta i gruppens arbete om de vill. I fråga om förskoleundervisningen fungerar de mångprofessionella grupperna inom småbarnspedagogiken som elevvårdsgrupper (grundlagen 31 a § 1 mom. [477/2003] och 2 mom. [642/2010], barnskyddslagen 9 §). De mångprofessionella grupperna inom småbarnspedagogiken samlas planmässigt enligt årsklockan som utarbetats för samarbetet i området samt vid behov. Daghemsföreståndaren ser till att kalla till möte och fungerar som gruppens ordförande.

Den mångprofessionella gruppen inom småbarnspedagogiken har i uppgift att utveckla en lärmiljö som främjar välbefinnande och stärka det gemensamma arbetssättet. Målet är att främja en positiv växelverkan och en atmosfär av ömsesidig omsorg samt vid behov ingripa i problem. En viktig uppgift är att skapa en hälsosam och trygg fostrings- och lärmiljö, främja mentala hälsa, förebygga marginalisering och främja gruppens välbefinnande. Dessutom ska man se till att barnets behov i fråga om växande och utveckling samt hälsa tas i beaktande inom småbarnspedagogiken.

I den mångprofessionella arbetsgruppen planeras och bedöms även enskilda barns stödbehov. Barnträdgårdsläraren eller familjedagvårdaren i barngruppen bereder och presenterar för gruppen frågan angående barnet, vid behov med stöd av en specialbarnträdgårdslärare. Specialbarnträdgårdsläraren i området och barnrådgivningens hälsovårdare bistår gruppen med sin expertis. Vid bedömning av barnets stödbehov inom småbarnspedagogiken och stödets omfattning, samlas allt på blanketten Esitys lapsen kokonaistilanteesta varhaiskasvatuksessa. Av förslaget framgår barnets hela växande och inlärning, det stöd barnet får, nivån av stöd och en bedömning av stödets resultat, barnets intressen och starka sidor, förutsättningar för lärande och specialbehov, en bedömning av det med vilka stödarrangemang barnet kan ges stöd samt en bedömning av behovet av intensifierat/särskilt stöd. Övrig expertis hos den yrkesutbildade personalen inom social- och hälsovården utnyttjas vid planering och bedömning av barnets stöd. I den mångprofessionella arbetsgruppen antecknas de överenskomna och föreslagna vidare åtgärderna i förslaget och de andra samarbetsparterna antecknar dessa åtgärder i sina egna system. Man ska komma överens med vårdnadshavarna om vidare åtgärder.

5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd

Småbarnspedagogiken ska ordnas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren, så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin utveckling och sina behov[75]. Samarbetet med vårdnadshavaren är särskilt viktigt då barnet har behov av stöd. Barnet kan även få stöd genom andra tjänster för barn och familjer, till exempel barnrådgivningen, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor eller handikappservicen. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas.

[75] Lag om småbarnspedagogik 2 a § 1 och 10 punkten

Möjligheten att få stöd, de centrala principerna för stöd, det överenskomna stödet och hur stödformerna ska genomföras ska diskuteras med vårdnadshavaren. Barnet ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med sin ålder och utveckling.

Vårdnadshavaren ska kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor[76]. Målen med stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Med barnrådgivningen, barnskyddet, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor och annan socialservice ska man komma överens om samarbetsrutinerna och principerna när ett barns ärende behandlas eller i situationer som kräver myndigheters ingripande[77]. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om informationsutbyte och sekretess ska följas i samarbetet[78].

Småbarnspedagogisk verksamhet ordnas också inom den specialiserade sjukvården. Genom samarbete mellan småbarnspedagogiska tjänster och sjukhuset eller inrättningen i fråga ska kontinuiteten i småbarnspedagogiken säkerställas med hänsyn till barnets hälsa och kondition. Det är särskilt viktigt att barnet kan bibehålla trygga mänskliga relationer.

Svårt handikappade och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt[79]. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan[80] föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

I LOJO

Det är barnets vårdnadshavare som har den primära rätten och det primära ansvaret för att fostra barnet. I samarbetet används samarbetsformer som tillgodoser olika familjers behov. Samarbetet ska vara tillräckligt och öppet i förhållande till barnets behov. Inom småbarnspedagogiken samarbetar man med vårdnadshavarna i frågor som gäller såväl individuella barn som hela gemenskapen. Vårdnadshavarna ges möjlighet att delta och påverka utvecklingen av småbarnspedagogiken. I det gemensamma samarbetet ges rum åt föräldraföreningar och det byggs upp ett förtroligt och respektfullt samarbete till exempel på föräldrakvällar. Man lyssnar till vårdnadshavarnas respons (delaktighet) och man strävar efter att forma verksamheten enligt dessa. Delaktighet och påverkningsmöjligheter främjas bland annat genom olika evenemang, projekt och möjligheter som digitaliseringen medför. Förutsättningen för en god fostran och inlärning för ett enskilt barn är samarbete med vårdnadshavarna. Man diskuterar barnets starka sidor och intressen samt målen med växande tillsammans med vårdnadshavarna i samband med att barnets plan för småbarnspedagogik upprättas.

---

[76] Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 11, 14–17 §
[77] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 11 e §, s. 23
[78] Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården 11, 14–17 §
[79] Lag om grundläggande utbildning 25 § 2 mom.
[80] Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014, kapitel 5.5 Särskilt stöd

Barnets växande, utveckling, lärande och välbefinnande uppföljs systematiskt i samarbete med vårdnadshavare, småbarnspedagogiken och barnrådgivningen. I samband med barnrådgivningens kontroller av åldersstadiet upprättas inom småbarnspedagogiken en beskrivning av barnet. Vid rådgivningen görs en omfattande kontroll av åldersstadiet för att tidigt identifiera utvecklings- och inlärningsproblem hos 4-åringar i samarbete med barnet, vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken. Överenskomna praxis i samband med kontrollerna av åldersstadiet finns på utbildningsväsendets intranät på blanketterna för småbarnspedagogik.

Småbarnspedagogiska tjänster ordnas i samband med familjens övriga tjänster utifrån familjens behov och med beaktande av barnets bästa. Barnets och familjens servicebehov kartläggs tillsammans med familjen genast när barnet uppvisar utvecklings- eller inlärningssvårigheter eller oro över barnets välbefinnande väcks hos personalen. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken har uttömmande information om tjänster för familjer i Lojo. Lokala tjänster för barn och familjer bildar en ändamålsenlig helhet i samband med ordnade av stöd åt barnet. Bedömning av servicebehovet i det mångprofessionella samarbetet och praxis för mångprofessionellt samarbete har beskrivits i verksamhetsområdet Välfärds intranät.

Om det fattas beslut om förlängd läroplikt för barnet, börjar hens läroplikt i förskoleundervisningen i 6 års ålder. I detta fall har barnet när hen är 5 år rätt att på ansökan av vårdnadshavaren delta i gratis förskoleundervisning som ordnas innan läroplikten börjar. Vårdnadshavarna ska i tid få information om de olika alternativen för förlängd läroplikt, redan innan den tidigarelagda förskoleundervisningen i 5 års ålder börjar. Lösningar till barnets lärstig ska planeras i god tid i mångprofessionellt samarbete tillsammans med vårdnadshavarna enligt barnets bästa. Alternativen övervägs i en jämlik dialog som en fortsättning från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen så att barnets lärstig är hel och omfattande.

Förskoleundervisningen för barn som omfattas av förlängd läroplikt kan ordnas på följande tre sätt:

- *Barnet börjar i frivillig förskoleundervisning det år barnet fyller fem år, fortsätter följande år inom den läropliktsenliga förskoleundervisningen och inleder därefter den grundläggande utbildningen.*
- *Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år, deltar i förskoleundervisningen ett år och inleder därefter den grundläggande utbildningen.*
- *Barnet inleder den läropliktsenliga förskoleundervisningen det år barnet fyller sex år och deltar i förskoleundervisningen två år. Barnet inleder då den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, det vill säga det år barnet fyller åtta år. Ett separat förvaltningsbeslut ska fattas om den grundläggande utbildningen inleds senare än vad som föreskrivs.*

5.3 Stödarrangemang inom småbarnspedagogiken

Deltagandet i den småbarnspedagogiska verksamheten lägger en god grund för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt. Sådana är till exempel systematisk differentiering av verksamheten, flexibel gruppindelning och anpassning av lärmiljöerna. En tydlig dagordning och rytm i de dagliga aktiviteterna stödjer alla barn.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. En del barn behöver omfattande och regelbundet stöd eller flera stödformer som kompletterar varandra samtidigt.

Inom småbarnspedagogiken kan ett barn få stöd på många sätt. Arbetssätten och lärmiljöerna ska anpassas efter barnets individuella behov. Stödet kan omfatta **pedagogiska** och **strukturella arrangemang** och **andra arrangemang som stödjer välbefinnandet**. **Pedagogiska arrangemang** är till exempel stöd av en specialbarnträdgårdslärare[81], som antingen konsulteras eller är tillgänglig periodvis, individuell handledning, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel och digitala verktyg. Stödet kan också omfatta användning av tecken och bilder eller annat stöd för språket och kommunikationen. **Strukturella arrangemang** är bland annat att minska antalet barn i gruppen och att vidta åtgärder som gäller personaldimensioneringen eller personalstrukturen. **Andra arrangemang som stödjer välbefinnandet** är till exempel handledning och konsultation av sakkunniga inom social- och hälsovården.

Då barnets behov av stöd beror på gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen behöver barnet i allmänhet kontinuerligt och individuellt stöd på heltid. Barnet kan ha svårigheter inom flera områden eller ett mycket stort behov av stöd inom ett visst område. Barnets stöd för utveckling och lärande i barngruppen förutsätter planering, specialkompetens och eventuellt olika slags arrangemang eller hjälpmedel. Barnet behöver hjälp för att komma till rätta i gruppen, en differentierad verksamhet och tid för att träna grundläggande färdigheter. Det kan förutsätta utveckling av personalens specialpedagogiska kompetens eller sjukvårdskompetens eller mångprofessionellt samarbete med sakkunniga inom social- och hälsovården.

För att stödja barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska man kontinuerligt observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar och räcker till. Den första åtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap.

I LOJO

I Lojo ordnas småbarnspedagogiken i tre etapper som allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Alla barn har rätt till ett bra och högklassigt stöd. För varje barn upprättas en plan för småbarnspedagogik. I planen för småbarnspedagogik fastställs i samarbete med vårdnadshavaren och barnet mål för växande och lärande. Utifrån detta formar personalen verksamhetsmiljön samt sin verksamhet så att det bäst motsvarar barnets behov. Verksamheten ordnas antingen i växlande eller regelbundna smågrupper. Personalen ska anpassa sin verksamhet att motsvara barnens behov. I vardagen utvecklas smågruppsverksamheten, flytt, måltider och viloarrangemang så att de stöder barnens lärande och välbefinnande. Man ska se till personalens kompetens är aktuell.

Allmänna stödformer och -metoder är till exempel

– stöd för handledning av barnets egen aktivitet, självbehärskning och tänkande till exempel med hjälp av Askeleittain-materialet eller bilder

[81] Lag om småbarnspedagogik 4 a §

– att ge fler möjligheter för barnet att delta och påverka
– gemensamma metoder
– redskap som främjar lärande
– stärkande av lekpedagogik
– flexibilitet i dagordningen
– stärkande av sociala färdigheter
– specialbarnträdgårdslärarens tjänster
– eventuell extra resurs för gruppen eller minskning av gruppstorleken (barn med två platser).

Att observera barnet, dokumentera och lära känna barnet samt information som erhållits vid informationsöverföringen (från vårdnadshavare, småbarnspedagogiken, barnrådgivningen) fungerar som grund för ordnande, planering och genomförande av stödet. Det viktigaste är ett bra samarbete mellan vårdnadshavarna och eventuella andra samarbetsparter. Vårdnadshavaren ska vara medveten om stödformerna för barnet.

Ifall det för barnet upprättats en plan för intensifierat eller särskilt stöd ska planen genomföras, bedömas och uppdateras i samarbete med vårdnadshavarna och eventuella andra sakkunniga så att ordnandet av stödet tillgodoser barnets behov.

Intensifierat stöd

Om det allmänna stödet inte är tillräckligt för att främja barnets växande, utveckling och lärande har barnet rätt att få planmässigt intensifierat stöd genast när stödbehovet har upptäckts. Barnträdgårdsläraren gör upp ett förslag över barnets helhetssituation, stödet barnet erhåller och behovet av intensifierat stöd tillsammans med vårdnadshavarna och specialläraren inom småbarnspedagogiken. Behovet av intensifierat stöd bedöms i den mångprofessionella gruppen inom småbarnspedagogiken, där man även kommer överens om planeringen, uppföljningen och bedömningen av växandet.

Intensifierat stöd förutsätter tätt och planmässigt samarbete med vårdnadshavarna. Det intensifierade stödet som barnet erhåller, uppföljningen och bedömningen av framstegen antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik.

Målet är att i samarbete med vårdnadshavarna och andra aktörer som deltar i barnets rehabilitering förebygga att barnets stödbehov växer och fördröjs. Under tiden intensifierat stöd ges intensifieras användningen av stödformerna inom småbarnspedagogiken genom att öka stödets intensitet och barnets individuella handledning, forma lärmiljön samt effektivisera samarbetet och uppföljningen av framstegen.

Särskilt stöd

Inom småbarnspedagogiken ges särskilt stöd till barn som behöver mångprofessionellt stöd. Över barnets helhetssituation och behov av särskilt stöd upprättas en utredning i mångprofessionellt samarbete med vårdnadshavarna. Behovet av särskilt stöd bedöms i den mångprofessionella gruppen inom småbarnspedagogiken, där man även kommer överens om planeringen, uppföljningen och bedömningen av stödet.

Vid särskilt stöd betonas den pedagogiska rehabiliteringen samt betydelsen av mångprofessionellt samarbete. Speciallärarens roll inom småbarnspedagogiken betonas under tiden barnet erhåller särskilt stöd (t.ex. konsultationsstöd, parallellundervisning, smågruppsverksamhet och individuell handledning). För barnet upprättas en plan för småbarnspedagogik som innehåller en plan för särskilt stöd, som följs upp och bedöms regelbundet i samarbete med vårdnadshavare och andra aktörer som deltar i rehabiliteringen. Inom förskoleundervisningen förutsätter särskilt stöd ett individuellt förvaltningsbeslut om särskilt stöd och

för barnet upprättas en individuell plan (IP). Inom förskoleundervisningen är det i regel sådana barn som har förlängd läroplikt som får särskilt stöd.

Om barnet har en sjukdom som kräver vård eller läkemedelsbehandling ska vårdplanen för barnets sjukdom upprättas i nära samarbete med dem som vårdar barnet. Planen uppdateras minst en gång per år, vid behov oftare. En säker läkemedelsbehandling och krav på personalens kompetens bygger på planen för läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogiken i Lojo (i verksamhetsområdet Välfärds intranät).

5.4. Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

Barnets behov av stöd, stödåtgärderna och hur de ska genomföras samt ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet ska antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Barnträdgårdsläraren och/eller specialbarnträdgårdsläraren ansvarar för att göra upp och utvärdera planen i samarbete med den övriga personalen och barnets vårdnadshavare. När planen görs upp och utvärderas ska vårdnadshavarens och barnets delaktighet stödjas. Barnets åsikt ska klarläggas och beaktas då planen görs upp och utvärderas (kapitel 1.3).

Stödet ska utvärderas och planen ska granskas minst en gång om året. Stödets inverkan ska utvärderas regelbundet och planen ska ändras vid behov. Hur målen för verksamheten har uppnåtts ska antecknas i planen och målen ska ändras så att de motsvarar det nya behovet. Om behovet av stöd och stödåtgärderna har upphört ska detta antecknas i planen. En bedömning av barnets behov av stöd görs också alltid då barnet börjar i förskoleundervisningen. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om stöd för barnets växande och lärande för barn i förskoleundervisningen.

Då ett barn får stöd för sin utveckling och sitt lärande ska det i barnets plan för småbarnspedagogik, förutom det som står beskrivet i kapitel 1.3, antecknas följande:

Pedagogiska och strukturella lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar angående personaldimensioneringen och gruppstrukturen
- lösningar i anslutning till barnets stöd, till exempel differentiering av verksamheten, individuell handledning, smågruppsverksamhet eller användning av tecken och bilder
- tolknings- och biträdestjänster samt användning av hjälpmedel.

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren
- ansvarsfördelningen när det gäller hur barnets stöd genomförs
- tjänsterna som tillhandahålls av specialister, till exempel specialbarnträdgårdslärare
- handledningen och konsultationen av sakkunniga inom social- och hälsovården
- eventuella transportarrangemang och vem som ansvarar för dem.

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljningen av hur målen har nåtts
- utvärderingen av stödåtgärdernas effekt och tidpunkterna för utvärderingen.

I LOJO

När barnet får intensifierat eller särskilt stöd inom småbarnspedagogiken, ska planen för detta upprättas i avsnittet för denna plan i planen för småbarnspedagogik. I planen antecknas de pedagogiska och strukturella lösningarna, det samarbete och de tjänster som stödet förutsätter samt uppföljning och bedömning av stödet. Dessutom antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik nivån på barnets stöd och startdatum samt datum för när stöder upphör. I samband med planeringen av stödet ska man ta i beaktande familjens eller barnets eventuella gemensamma klientplan, medan stödets genomslagskraft följs upp och bedöms i mångprofessionellt samarbete på ett för barnet ändamålsenligt sätt med tanke på de övriga planerna som upprättats för barnet (bl.a. rehabiliteringsplan, serviceplan för handikapptjänster, integrationsplan).

I handboken om stöd för växande och lärande (utarbetas), som kompletterar planen för småbarnspedagogik, anges processerna för ordnande av stödet:

– pedagogiska lösningar
– strukturella lösningar
– övriga lösningar som stöder välbefinnande
– beaktande av stödbehovet vid planering
– mångprofessionellt samarbete vid ordnande av stödet
– förfarande vid övergångsskeden
– ordnande av stödet inom privat småbarnspedagogik.

5.5 Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska fastställas och beskrivas hur stödet för barnets utveckling och lärande ordnas i praktiken inom de olika verksamhetsformerna enligt anordnarens beslut.

I den lokala planen för småbarnspedagogik ska följande beskrivas:

- de lokala principer och tillvägagångssätt som styr hur stödet för utveckling och lärande ordnas
- förfarandet vid bedömningen av barnets behov av stöd
- på vilket sätt stödet genomförs i den småbarnspedagogiska verksamheten: pedagogiska och strukturella arrangemang och arrangemang som stödjer välbefinnandet
- strukturen i barnets plan för småbarnspedagogik, på vilket sätt planen görs upp och utvärderas i samband med stöd
- på vilket sätt samarbetet med barnen och vårdnadshavarna ordnas i samband med stöd
- det mångprofessionella samarbetet, ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika aktörer när stöd ordnas och när effekten av stödet följs upp och utvärderas
- åtgärderna vid övergångar och praxisen för överföring av information under den tid som barnet deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten och vid övergången till förskoleundervisningen.

Den lokala planen för småbarnspedagogik ska beskriva det administrativa förfarandet i anknytning till tolknings- och biträdestjänster och hjälpmedel enligt anordnarens beslut.

6. Småbarnspedagogik som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning

All småbarnspedagogisk verksamhet ska följa de allmänna mål och riktlinjer som fastställs i lagen, i överenskommelser och i dessa grunder för planen för småbarnspedagogik. Dessa mål och riktlinjer gäller även småbarnspedagogisk verksamhet som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning.

Anordnaren av småbarnspedagogik kan erbjuda småbarnspedagogiska tjänster som baserar sig på en alternativ pedagogik eller särskild åskådning. Sådana är till exempel Steiner-, Montessori-, Freinet- och Reggio Emilia pedagogiken, eller småbarnspedagogiska tjänster som baserar sig på en viss åskådning.

Då vårdnadshavaren väljer en småbarnspedagogisk tjänst som baserar sig på en alternativ pedagogik eller en särskild åskådning ska vårdnadshavaren få tillräckligt med information om verksamhetens särskilda mål och värderingar.

I LOJO

I Lojo tillhandahålls småbarnspedagogik som bygger på alternativ pedagogik eller en särskild åskådning av det privata Steiner-daghemmet i Sammatti och det privata Montessori-daghemmet i närheten av Lojo centrum.

Vårdnadshavarna ansöker till Montessori- och Steiner-daghemmen direkt med dessa daghems egna ansökningsblanketter. I Lojo tillämpas ett servicesedelssystem inom småbarnspedagogiken som ger bättre möjligheter att välja en privat service. Då man använder servicesedeln är serviceavgifterna inkomstrelaterade såsom även i fråga om kommunal service. Servicesedlarna ansöks via Lojo stads e-tjänster.

6.1 Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala planen som baserar sig på en alternativ pedagogik eller särskild åskådning kan ha sin egen särprägel men får inte stå i konflikt med lagstiftningen om småbarnspedagogik eller med grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Utöver det som tidigare fastställs i grunderna för planen för småbarnspedagogik ska anordnaren av småbarnspedagogik i sin plan besluta och beskriva

- vilka aspekter inom den alternativa pedagogiken eller den särskilda åskådningen kompletterar småbarnspedagogikens värdegrund, pedagogiska principer och lösningar
- på vilket sätt dessa aspekter syns i verksamhetskulturen, i arbetssätten och i den pedagogiska verksamheten.

7. Utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken

Syftet med utvärderingen av verksamheten är att stödja genomförandet av lagen om småbarnspedagogik och planerna för småbarnspedagogik samt att utveckla småbarnspedagogiken. Anordnaren av småbarnspedagogik ska enligt lagen om småbarnspedagogik utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet.[82] Utvärderingen av verksamheten ska genomföras på eget initiativ, systematiskt och regelbundet. Med hjälp av utvärderingen ska kvaliteten på småbarnspedagogiken främjas, verksamhetens styrkor och utvecklingsbehov synliggöras och verksamheten utvecklas.

7.1 Utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten

Syftet med utvärderingen av den pedagogiska verksamheten är att utveckla småbarnspedagogiken och förbättra förutsättningarna för barnens utveckling och lärande[83]. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala planen för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik är en del av detta uppdrag. Verksamheten inom småbarnspedagogiken ska utvärderas och utvecklas på nationell nivå samt ur anordnar-, enhets- och individperspektiv.

Utvärderingen på nationell nivå har som uppdrag att stödja anordnarna av småbarnspedagogik i frågor som rör utvärdering och kvalitetshantering[84]. De nationella utvärderingarna främjar utvecklingen av småbarnspedagogiken på lokal, regional och nationell nivå. Resultaten från utvärderingarna kan även användas i internationella jämförelser. De utomstående utvärderingarna kan också genomföras av andra aktörer eller som internationella utvärderingar.[85]

Anordnaren av småbarnspedagogik ska regelbundet följa upp och utvärdera planerna för småbarnspedagogik och hur de har genomförts inom de olika verksamhetsformerna. Anordnaren av småbarnspedagogik bestämmer själv vilka metoder som ska användas vid utvärderingen på anordnar- och enhetsnivå. Det är viktigt att de lokala beslutsfattarna, vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken har aktuell information om hur småbarnspedagogiken genomförs och om dess kvalitet. De centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras[86]. Utvärderingen på anordnar- och enhetsnivå är en central del av ledarskapet och av utvecklingen inom den småbarnspedagogiska verksamheten på lokal nivå. Barnen och deras vårdnadshavare ska regelbundet ges möjlighet att delta i utvärderingen av småbarnspedagogiken[87].

Personalens målinriktade och systematiska självvärdering har en central roll i att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen kan fokusera på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll eller lärmiljöerna.

---

[82] Lag om småbarnspedagogik 9 b §
[83] Lag om småbarnspedagogik 9 b §
[84] Lag om småbarnspedagogik 9 b §
[85] Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om barndagvård och av vissa lagar som har samband med den (RP 341/2014 rd), motivering till 9 b §, s. 22
[86] Lag om småbarnspedagogik 9 b §
[87] Lag om småbarnspedagogik 7 b §

Utvärderingen på individnivå grundar sig på lagen om småbarnspedagogik och innebär utvärdering av hur barnens planer för småbarnspedagogik genomförs. Det är alltid viktigt att utvärdera genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik innan en plan för barnet uppdateras. I samband med utvärderingen ska barnet, vårdnadshavaren och personalen fundera över hur verksamhetens mål och de överenskommelser som man gemensamt skrivit in i planen har beaktats och uppnåtts i verksamheten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik är också ett sätt att stödja barnets lärande och välbefinnande. Denna del av utvärderingsuppdraget beskrivs närmare i kapitel 1 och 5.

De frågor som ska avgöras på lokal nivå och som beskrivs i slutet av varje kapitel i grunderna för planen för småbarnspedagogik, ska styra utarbetandet av den lokala planen samt utvärderingen och genomförandet av den. Anordnaren av småbarnspedagogik ska granska sin plan för småbarnspedagogik och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet. Även de lokala behoven och resultaten från utvecklingsarbetet styr utvärderingen.

I LOJO

Inom småbarnspedagogiken i Lojo utvärderas genomförandet av enheternas verksamhetsplaner regelbundet två gånger per år. Personalen utvärderar sin egen verksamhet i förhållandet till barnen, arbetsgemenskapen och hela verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken i form av självbedömning samt bedömning av den gemensamma verksamheten i teamen och gemenskapen. I samarbete med barnrådgivningen utvärderas hur lärmiljön och verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken stödjer barnens växande, utveckling och lärande i allmänhet. Barnen lärs att bedöma sin egen verksamhet genom att verbalisera situationer och reflektera över aktiviteter med dem. Föräldrarna erbjuds tillfällen att utvärdera verksamheten och berätta om sina önskemål gällande småbarnspedagogiken. Genomförandet av småbarnspedagogiken i hela staden utvärderas regelbundet genom enkäter. Man svarar på riksomfattande enkäter och utnyttjar deras resultat vid utvärderingen och utvecklingen av verksamheten.

Enkäternas resultat publiceras och utnyttjas inom småbarnspedagogiken för att förbättra verksamhetens kvalitet. Enkäter som inkluderar barnen gås igenom i grupp med barnen och eventuellt med föräldrarna. Olika enkätresultat angående småbarnspedagogiken gås igenom i samarbete. Resultat om en enhet inom småbarnspedagogiken delges vårdnadshavarna på föräldrakvällar eller via andra kommunikationsmedel. Enkätresultat som gäller hela småbarnspedagogiken publiceras via olika kommunikationsmedel och sociala medier.

Man strävar efter att vidareutveckla utvärderingskulturen och -redskapen för att göra dem enhetligare, användarvänligare och mer systematiska för att mäta verksamhetens kvalitet.

7.2 Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala planen för småbarnspedagogik ska precisera de principer och förfaranden för utvärderingen som beskrivs i grunderna för planen för småbarnspedagogik. I de lokala planerna för småbarnspedagogik ska beslutas och beskrivas

- på vilket sätt genomförandet av planen för småbarnspedagogik följs upp, utvärderas och utvecklas inom de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogiken
- på vilket sätt responsen som fås av barnen, vårdnadshavarna och andra samarbetspartner samlas in och används för att upprätthålla och förbättra kvaliteten

- hur de centrala resultaten av utvärderingen publiceras.